

**LİSELERDEKİ EĞİTSEL VE MESLEKİ REHBERLİK
FAALİYETLERİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜM
MEMNUNİYETİNE ETKİSİ**

Dilara Bahadırhan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Dilara
Soyadı : BAHADIRHAN
Bölümü : Felsefe Grubu Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi : / /

TEZİN

Türkçe Adı : Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Faaliyetlerinin Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetine Etkisi

İngilizce Adı : The Effect of Educational and Vocational Guidance Activities in High Schools on Departmental Satisfaction of University Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Dilara Bahadırhan

İmza: .....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Dilara Bahadırhan tarafından hazırlanan “Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Faaliyetlerinin Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetine Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Hatice Şingir .....
(Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. İbrahim Kısaç .....
(Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Hatice Demirbaş .....
(Edebiyat Fakültesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 09/12/2019

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü .....

TEŐEKKÖR

Araştırmanın tÖm aşamalarında birçok kişinin doğrudan veya dolaylı olarak araştırmaya katkısı olmuştur. Araştırma sÖrecinin her aşamasında, yaptığı katkılar için danışman hocam Dr. Hatice Şingir'a, her fırsatta sorularımı cevaplayan, yardımını esirgemeyen Prof. Dr. İbrahim Kısa'a ve maddi manevi her Şekilde arkamda duran, iyi kÖtÖ her anımda destek olan aileme, tÖm sÖre boyunca bana yardımcı olan arkadaşlarım Uğursel Erol, Bikem Baydoğan, Fatmanur Genç, Őeyma Erkuzu'ya, eşim Hamza Bahadırhan ile ocuklarım Harun ve Selim'e desteklerinden dolayı teŐekkÖr ederim.

**LİSELERDEKİ EĞİTSEL VE MESLEKİ REHBERLİK
FAALİYETLERİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜM
MEMNUNİYETİNE ETKİSİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Dilara Bahadırhan
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Aralık 2019

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile üniversitedeki bölümlerine ilişkin memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Üniversite öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri ve lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin, demografik bazı değişkenlere (cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, mezun olduğu lise türü, sınıf düzeyi) göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek araştırmanın diğer amaçlarıdır. Araştırmada nicel verilere dayalı genel tarama modellerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 296 kadın ve 106 erkek olmak üzere toplam 402 lisans ve formasyon öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi" Korkut Owen (2008) ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Çalışmalarını Ölçme Anketi" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu" kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için, değişkenin türüne göre bağımsız gruplar için t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizinde ilişkinin anlamlı çıkması durumunda ise, farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için Tukey ve LSD Testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda

elde edilen bulgulara göre; üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmaları ile seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyetleri arasında düşük düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre; kadın öğrencilerin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Annesi ortaöğretim ve yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin, annesi okur-yazar eğitim düzeyine sahip olan öğrencilere göre; annesi yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin, annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip olan öğrencilere göre; üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat öğrencilerin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Anadolu/fen lisesinden mezun olan öğrencilerin, genel lise ve meslek lisesinden mezun olan öğrencilere göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca formasyon eğitimi dışında sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin üniversite/bölüm memnuniyet düzeyleri düşüş göstermiştir; en yüksek memnuniyet düzeyi 1. sınıflarda görülürken en düşük memnuniyet düzeyi 4. sınıflarda görülmüştür. Sonuç ve tartışma kısmında elde edilen bulgular tartışılarak araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Rehberlik, Eğitsel Rehberlik, Bölüm Memnuniyeti, Üniversite Öğrencileri

Sayfa Adedi : 81

Danışman : Dr. Öğretim Üyesi Hatice ŞİNGİR

**THE EFFECT OF EDUCATIONAL AND VOCATIONAL GUIDANCE
ACTIVITIES IN HIGH SCHOOLS ON DEPARTMENTAL
SATISFACTION OF UNIVERSITY STUDENTS**

(M.S. Thesis)

Dilara Bahadırhan

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATION SCIENCES

December, 2019

ABSTRACT

The main purpose of this research is to examine the relationship between the educational and vocational guidance services that the university students receive in high school and their satisfaction with their departments at the university. The other objectives of the study are to examine the departmental satisfaction levels of university students and whether the educational and vocational guidance services they receive in high school differ according to some demographic variables (gender, mother education level, father education level, high school type, grade level). In the research, relational survey model, one of the general survey models based on quantitative data, was used. The study group of the study consists of 402 undergraduate and formation students, 296 women and 106 men studying at Gazi University. As data collection tool, “Factors Affecting Department Selection Questionnaire” Korkut Owen (2008) and “Measurement of Educational and Vocational Guidance Studies in High Schools Questionnaire” developed by the researcher were used. “Pearson moments multiplication correlation” was used to examine the relationship between two variables in the analysis of the resulting data. Since the data showed normal distribution, “t-test” and “one-way variance analysis” (ANOVA) were applied for

independent groups according to the type of variable. In case of significant relationship in one-way analysis of variance, Tukey and LSD tests were used to determine which groups the difference is between. According to the findings of the research, there was a low level non-significant relationship between the educational and vocational guidance studies taken by university students in high school and their satisfaction with the university / department they selected. According to the gender variable, University/Department satisfaction levels of female students were higher than that of male students. It was concluded that university/department satisfaction levels of students whose mother has a secondary and higher education level were higher than the students whose mother has a literate education level; and satisfaction levels of students whose mother has a higher education level were higher than the students whose mother has a primary education level. However, it was concluded that the University/Department satisfaction levels of the students did not show significant differentiation compared to the paternal education level. Students who graduated from Anadolu/Science High School had higher University/Department satisfaction levels than those who graduated from general high school and vocational high school. In addition, students' University/Department satisfaction levels declined as grade level increased outside of formation education; the highest level of satisfaction was seen in the first grade, while the lowest level of satisfaction was seen in the fourth grade. In the conclusion and discussion section, the findings were discussed and suggestions were made to the researchers.

Key Words : Vocational Guidance, Educational Guidance, Section Satisfaction, University Students

Page Number : 81

Supervisor : Assisstant professor Hatice ŞİNGİR

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durum	1
Araştırmanın Önemi.....	3
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Problemleri.....	5
Sınırlılıklar.....	5
Varsayımlar	5
BÖLÜM II.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
Eğitsel Rehberlik ve Mesleki Rehberlik.....	7
Eğitsel Rehberlik	7

Mesleki Rehberlik	8
Mesleki Gelişim Kuramları.....	10
Özellik Faktör Kuramı	10
Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı	11
Super'in Benlik Kuramı	12
Holland'ın Kişilik Kuramı	13
Roe'nun İhtiyaç Kuramı	13
Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler	14
İlgili Araştırmalar	16
BÖLÜM III	31
YÖNTEM.....	31
Araştırmanın Modeli	31
Araştırmanın Çalışma Grubu.....	32
Veri Toplama Araçları	33
Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi (BSEFA).....	33
Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Çalışmalarını Ölçme Anketi.....	34
Verilerin Analizi.....	35
BÖLÜM IV	37
BULGULAR VE YORUM	37
Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri	37
Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi.....	39
Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeyleri.....	42
Üniversite Öğrencilerinin Lisede Aldıkları Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Hizmetleri ile Seçtikleri Üniversite/Bölüme İlişkin Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	43
Cinsiyete Göre Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulgular	43

Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular	45
Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular	47
Mezun Olunan Lise Türüne Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular.....	48
Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular	51
BÖLÜM V	55
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	55
Sonuç ve Tartışma.....	55
Öneriler	59
KAYNAKLAR.....	63
EKLER.....	71
EK 1. Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi.....	72
EK 2. Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Çalışmalarını Ölçme Anketi.....	75
EK 3. Anket Uygulama İzni	78
EK 4. Etik Kurul Onayı	79
EK 5. 2019 YKS Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları	81

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Değerleri.....	33
Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri	38
Tablo 3. Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi	39
Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeyleri	42
Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonuçları.....	44
Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortamaları, Standart Sapmaları	45
Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	46
Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan LSD Testi Sonuçları	46
Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortamaları, Standart Sapmaları	47
Tablo 10. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	48

Tablo 11. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortamaları, Standart Sapmaları</i>	49
Tablo 12. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	49
Tablo 13. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tukey Testi Sonuçları</i> ..	50
Tablo 14. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortamaları, Standart Sapmaları</i>	51
Tablo 15. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	52
Tablo 16. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tukey Testi Sonuçları</i>	52

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durum

Türkiye’de Yükseköğretim Kurumları Sınavı’na (YKS) giren öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. Ek-5’te yer alan Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) yayınlamış olduğu YKS 2019 sayısal verilerine göre sınava başvuran aday sayısı 2,528,031’dir. Sınava başvuran öğrencilerin 983,701’i lise son sınıf düzeyinde, 916,601’i lise mezunu, 374,795’i üniversite öğrencisi, 205,633’ü üniversite mezunu kişilerden oluşmaktadır. ÖSYM (2019)’nin yayınlamış olduğu sayısal verilerden de anlaşılacağı gibi üniversitede herhangi bir bölüme yerleşmiş olmasına rağmen tekrar sınava giren öğrenci sayısının fazlalığı oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca herhangi bir bölümden mezun olup tekrar sınava giren öğrenci sayısı da azımsanmayacak seviyededir (ÖSYM, 2019). Yanlış tercih yapmalarından dolayı birçok kişi kazandığı ya da mezun olduğu bölüm dışında farklı bir bölüm arayışına girmektedir. Tercih edilen bölüm hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olunmaması, meslekler hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması, kişinin kendi değer, ilgi ve yeteneklerinin tam olarak farkına varamaması öğrencilerin yanlış tercih yapmalarına neden olabilmektedir.

Lise öğrencilerinin eğitsel açıdan birçok konuda desteğe ihtiyacı vardır. İlkokul ve ortaokul döneminde düzenli ve verimli ders çalışma alışkanlığı edinememiş olan

öğrencilerin lise döneminde bu alışkanlıkları mutlaka kazanmaları gerekmektedir. Öğrencilerin bu dönemde gerçekçi planlar yaparak eğitsel hedefler belirlemeleri; bu hedeflere ulaşmak için planlı ve sistemli çalışmaları gerekmektedir. Öğrencilerin sistemli ve verimli ders çalışma teknikleri hakkında bilgilendirilmesi, geleceğe dönük kısa ve uzun vadeli eğitsel ve mesleki hedefler belirlemeleri, “Yükseköğretim Kurumları Sınavı” hakkında bilgi sahibi olmaları eğitsel rehberlik hizmetlerinin kapsamını oluşturur. Eğitsel planlara bağlı olarak öğrenciler mesleki planlarını da oluşturmalarıdır çünkü bu dönem aynı zamanda ergenlik dönemine yani ilgi ve yeteneklerin daha belirgin ve kararlı hale geldiği bir döneme denk gelmektedir. Bu dönemde öğrencinin kendi ilgi, yetenek ve özellikleri konusunda bilinçlenmesi ve kendine uygun olan çeşitli meslekleri inceleyerek bir seçim yapması beklenmektedir. (Ercan, 2001, s. 50).

Meslek seçimi, bireyin gelecekte yapmak istediği bir mesleğe yönelmesi ve karar vermesi, bu kararı sonrasında mesleğe yönelik planlama ve hazırlıklar yapmasıdır. Birey girme ihtimali daha yüksek olan bir mesleğe hazırlanmaya karar vermelidir ve çevresindeki imkanları değerlendirerek mesleğe ulaşabilmek için gerekli koşulları sağlamaya çalışmalıdır. Meslek seçimi, bireyin kendi ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak meslek eğitimini başarabilme olanağını da içeren, bunun yanında birçok faktörü değerlendirerek mesleklerden birinde karar kılma sürecidir (Kuzgun, 2009).

Meslek seçimini etkileyen etmenler psikolojik ve sosyal olmak üzere iki grupta ele alınabilir (Kuzgun, 2009); (Hamamcı ve Hamurlu, 2005). Yetenek, ilgi, değer, yetkinlik beklentisi, psikolojik gereksinimler psikolojik etmenler; sosyoekonomik düzey, başarı güdüsü, aile ilişkileri ve cinsiyet ise sosyal etmenler olarak değerlendirilebilir. Korkut Owen (2008) ise meslek seçimini etkileyen etmenleri ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini psikolojik özellikler; ailenin yapısı, sosyal yapı ve medyayı sosyal özellikler; ülkenin yönetim biçimi, ekonomik yapısı ve kanunlar gibi sisteme ilişkin özellikler ve şans faktörü olmak üzere daha farklı boyutlarda ele almıştır. Görüldüğü gibi kariyer amaçlarına aile, kültür ve çevre birlikte katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda okuldaki eğitsel etkinliklere ve ilgili meslek alanlarına yönlendirilmesi rehberliğin önemli bir hizmet alanıdır. Mesleki rehberlik hizmetleri öğrencilere meslekler hakkında bilgilerin sunulduğu bir rehberlik çeşididir. Bununla ilgili olarak öğrencilerin meslekler hakkında bilgi edinmesini sağlamak amacıyla okul içi ve okul dışı kurumlarla işbirliği yapılabilir. Ayrıca meslek tanıtımına yönelik olarak mesleklerle ilgili broşürler, kariyer günleri ve geziler gibi faaliyetlerle öğrencinin meslek seçimine ilişkin farkındalık düzeyi arttırılabilir (Aydın, 1997). Bu faaliyetlerin yanı sıra rehber öğretmenler bireysel ya da grup görüşmeleri yaparak bilgilendirme ve yönlendirme yapmalıdırlar.

Tercihlerin kişisel ilgi ve yeteneklere göre yapılmaması okulun yarım bırakılmasına, mutsuz bir yaşama, düşük iş verimine ve ekonomik kayıplara neden olabilmektedir. Rehberlik faaliyetlerinin etkili yürütülememesinin sonucu olarak öğrenciler yönlendirmede yetersiz kalmaktadırlar (Boyacı, Karacabey ve Bozkuş, 2016). Kendi ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak kendi niteliklerine uygun bölüm tercihi yapan öğrencilerin gelecek beklentilerinin, yaşam memnuniyetlerinin ve özgüvenlerinin yüksek olduğu gözlemlenmektedir (Tezcan, 2018). Ayrıca kişilik yapılarına uygun, destek alarak üniversite ve bölüm tercihi yapan öğrencilerin okudukları üniversite ve bölümden duydukları memnuniyet düzeyleri daha yüksektir (Demirci (2017).

Araştırmanın Önemi

Bireyin seçtiği meslek onun yaşam şeklini, değerlerini ve yaşamda bulunduğu yeri belirlemektedir. Günümüzde yüksek gelire ve statüye sahip fakat iş yaşamından tatmin olmayan, yaptığı işten doyum sağlayamayan ve mutlu olmayan bireyler bulunmaktadır. Kendine uygun mesleği seçememiş olmak bireylerde sıkıntı ve mutsuzluğa neden olmaktadır. Yapmakta oldukları işi değiştirme imkanı olsa yine aynı işi yapmak istediğini belirten bireylerin sayısı çok fazla değildir ve birçok birey imkanı olsa farklı bir iş yapmak

istediğini belirtmektedir. İşlerini severek ve isteyerek icra eden bireylerin yaşam doyumları ve kendilerine güvenleri diğerlerine göre daha yüksektir (Brown'dan aktaran Atlı, 2012). Bireylerin kendilerine uygun bir mesleği seçmiş olmaları hayattan beledikleri birçok psikolojik ihtiyacı karşılama olanağı sağlamakta ve psikolojik durumlarını olumlu yönde etkilemektedir.

Lise öğrencilerinin kendi ilgi, yetenek ve değerleri doğrultusunda gelecekte yapmak istedikleri meslek ile ilgili adım atmaları ve bu konuya ilişkin bir karar vermeleri beklendiğinden Türkiye'de öğrenciler için meslek seçiminin en önemli olduğu dönem lise dönemi olarak düşünülebilir. Okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin en önemli görevlerinden biri öğrencilerin başarılı ve zayıf oldukları alanları, ilgi ve yeteneklerini ortaya koymalarına rehberlik etmek, bunu yaparken de ergenlik dönemindeki öğrencilerin değişken ruh hali ve bunun doğrultusunda sürekli değişen ilgilerini dikkate alarak yönlendirmeye çalışmaktır (Yeşilyaprak, 2016). Lise döneminde yapılan seçimler öğrencilerin üniversite eğitimi alıp almama kararını, eğer üniversite eğitimi alacaksa hangi meslek alanıyla ilgili tercih yapacağını, eğer üniversite eğitimi almayacaklarsa hangi meslek alanlarına yöneleceği kararını, etkilemektedir (Yeşilyaprak, 2015). Bu alanda çalışmaların artması öğrencilerin kendilerine uygun doğru mesleği seçmelerine yardımcı olacaktır. Bu da kişilerin işlerinden aldığı doyumunu ve verimini arttıracaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile üniversite/bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin demografik bazı değişkenlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne babanın eğitim düzeyine, mezun olduğu lise türü) göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek bu araştırmanın diğer amaçlarıdır.

Araştırmanın Problemleri

1. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri ve lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri arasında ilişki var mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri annenin eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri babanın eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri mezun olunan lise türüne göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Sınırlılıklar

Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara ilindeki Gazi Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerine uygulanan anketlerin sonucunda elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Bu çalışmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin, uygulanan anketleri içtenlikle cevaplandıkları varsayılmıştır.
2. Araştırma için seçilen çalışma grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitsel Rehberlik ve Mesleki Rehberlik

Rehberlik; bireylere kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla, alanında uzman kişilerce sağlanan bir yardım hizmetidir (Yeşilyaprak, 2016, s. 7). Rehberliğin üç çeşit hizmet alanı bulunmaktadır.

- Kişisel rehberlik
- Eğitsel rehberlik
- Mesleki rehberlik

Kişisel, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları her ne kadar ayrı hizmet alanları gibi görünseler de aslında birbiriyle bağlantılı ve etkileşim halindedirler. Aşağıda bu araştırmanın konusu olan mesleki ve eğitsel rehberlik alanları hakkında bilgi verilmektedir.

Eğitsel Rehberlik

Genel olarak eğitsel rehberliğin amacı öğrencilere öğrenmeyi öğretmektir. Eğitsel rehberlik çalışmalarıyla öğrencilerin akademik gelişimlerinin desteklenmesine yardımcı olunmaktadır. Zaman yönetimi, verimli ders çalışma teknikleri, planlı ve programlı çalışma, sınavlara hazırlanma gibi alanlarda bilgi, beceri ve yeterliliklerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Eğitsel rehberliğin gelişimiyle birlikte öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin

farkına varmasına yardımcı olunarak öğrenciye uygun olan alanlara yönelmesini ve bu alanlarla ilgili ders seçimleri yapmasına destek olunmaktadır (Yeşilyaprak, 2016; Senemoğlu, 2007). Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak ulaşabilecekleri en üst başarı seviyesine ulaşmalarına, öğrenme stillerini belirlemelerine, motivasyonlarını artırmaya yardımcı olmak ve öğrenci başarısının önündeki engellerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak eğitsel rehberliğin kapsamı içerisinde yer almaktadır.

Öğrencinin okula uyumlarının hızlı ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak bu rehberlik alanının görevlerinden biridir. Öğrencinin içinde bulunduğu eğitim ortamına ve çevresine uyum sağlaması son derece önemlidir, eğer öğrenci yeterli oryantasyon eğitimi almamışsa ve okula uyum sorunu yaşıyorsa bu durum öğrencinin akademik başarısına da yansıtacaktır. Eğitsel rehberlik hizmetleri her öğrenim düzeyinde, planlı ve programlı bir şekilde tüm öğrencilere yönelik ve gruplar halinde olmalıdır. Diğer bir önemli nokta ise eğitsel rehberlik bir takım çalışması gerektirmektedir; rehber öğretmen diğer öğretmenler, okul idaresi ve aile ile koordineli bir şekilde çalışmalıdır. Öğrenci hem okul içinde hem de okul dışında çeşitli etkinliklerle desteklenmelidir (Balcı, 2012; Yazıcı, 2012; Öner-Koruklu, 2016)

Mesleki Rehberlik

Mesleki rehberlik alanında yapılan çalışmalarla öğrencinin yaşamı boyunca ve yaşamının her döneminde kendilerine uygun seçim yapabilmesi, karar verebilmesi için çeşitli yeterliliklerle desteklendirilmesine çalışılmaktadır. Meslek seçimi bu alanın çok önemli bir boyutudur. Mesleki rehberlik alanda geliştirilen programlar aracılığı ile bireyin kendilerini fark etmeleri, meslekler hakkında bilgi sahibi olmaları ve kendilerine gerçekçi hedefler koyabilmeleri beklenmektedir (Nazlı, 2011).

Bireyin vereceği meslek seçim kararı sadece kendi yaşamına değil içinde bulunduğu topluma da etki edeceğinden bir anda karar verilebilecek bir karar değildir. Birey mesleğini

seçme sürecinde derinlemesine düşünmeli, tüm olanakları göz önünde bulundurmalı ve ona göre karar vermelidir. Bireylerin kendi ilgi ve yeteneklerinin farkında olarak seçim yapmaları uyum içinde çalışabilecekleri bir mesleğe sahip olmalarını sağlamakta, dolayısı ile iş yaşamlarında başarılı olmalarına, bunun sonucunda da insan kaynaklarından en olumlu ve en verimli bir şekilde yararlanmayı sağlayarak toplumun ekonomik gelişimine katkıda bulunmaktadır (Yeşilyaprak, 2016).

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Yönetmeliği'nin 8. maddesinde okullarda mesleki rehberlik hizmetleri şu şekilde ele alınmaktadır: "Eğitim sürecinde her öğrenciye; seçeceği mesleği belirlemesi, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda belirlediği mesleğe yönelmesi, iş hayatına hazırlanması için gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir." Bu hizmetler öğrenciye okul öncesi eğitimle vermeye başlanarak tüm eğitim hayatı boyunca devam eder. Bu süreç içerisinde öğrencilerin bireysel farklılıkları ve gelişim dönemi özellikleri dikkate alınarak hem öğrenciye hem de ailesine meslekler hakkında güncel bilgiler sistematik bir biçimde aktarılır. Öğrenci seçeceği meslek ile ilgili seçimlerinde özgür bırakılmalıdır (MEB, 2001).

Mesleğin psikolojik, sosyal, ekonomik ve statü olmak üzere dört önemli işlevi bulunmaktadır. Mesleklerin bireyin kişiliğini, benlik saygısını etkilemek gibi psikolojik bir işlevi vardır. Bireyler iş yaşamı yoluyla diğer insanlarla etkileşime girerek onlarla birlikte vakit geçirirler. Ayrıca yapmakta oldukları meslekler sonucunda elde ettikleri kazanç ile yaşamlarını sürdürür ve meslekleri sayesinde sosyal statülerini belirlerler (Atli, 2012).

Görüldüğü gibi meslekler, bireylere buldukları toplum içerisinde bir konum belirlemeleri ve sosyal statü kazanmalarını ve bunun yanında ekonomik bağımsızlıklarını kazanma olanağı vererek kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Doğru bir meslek seçimi yapabilmek için bireyin kendi ile ilgili doğru bir öz değerlendirme yapması gerekmektedir. Bireyin kendini iyi tanıması, yapacağı seçimlerin kendisine uygun olmasını sağlayacaktır. Bireyin hayatının dönüm noktası olan meslek seçiminin en önemli

gayesi bireyin mutlu olabileceği ve kendini değerli hissedeceği bir hayat planlamasıdır (Gülbahçe, 2007).

Mesleki Gelişim Kuramları

Mesleki gelişim kuramları; bireylerde meslek fikrinin nasıl doğup geliştiğini, mesleki kararın veya seçimin nasıl yapıldığını, bu seçimi etkileyen etmenlerle birlikte bu oluşumu açıklamaya çalışan görüşlerdir (Yeşilyaprak 2016, 203). Bu bölümde bazı kişilik kuramlarına kısaca yer verilmektedir.

Özellik Faktör Kuramı

Parsons tarafından geliştirilen kuram bireylerin ölçülebilen farklı özelliklere sahip olduğu ve bu özelliklerin mesleklerin gerektirdiği farklı niteliklerle eşleştirilebileceği temel varsayımına dayanır. Bireyin sahip olduğu özellikler seçtiği mesleğin özellikleri ile ne kadar uyumlu olursa birey de mesleğinde o kadar başarılı olur. Her birey kendine özgü özelliklere sahiptir. Bu özellikler ergenlik döneminin sonuna doğru tutarlı ve kararlı bir duruma gelirler ve bu dönemden sonra genellikle değişmezler (Kuzgun, 2009, s. 110; Bacanlı, 2015, s. 92). Özellik faktör kuramına göre mesleki danışma sürecinde önce danışanın hangi sınıflamaya girdiği belirlenir. Seçim yapmamış olanlar, kararsızlar, akılcı olmayan seçimler yapanlar ve ilgi, yetenekleriyle uyuşmayan seçim yapanlar olmak üzere dört sınıflama yapılmıştır (Yeşilyaprak, 2016, s. 205). Danışan kişinin bulunduğu sınıflama belirlendikten sonra çözümlene, bütünleştirme, tanı, tahmin, danışma ve izleme olmak üzere 6 aşamadan oluşan ve adeta bir tedavi sürecini andıran bir eylem planı hazırlanır. Çözümlene kısmında bireyin kendini tanıması için bir takım bilgiler toplanmaktadır. Bireye çeşitli testler ve envanterler uygulanarak ilgi ve yetenekleri belirlenmeye çalışılır. Ayrıca bireyin ailesi, eğitim bilgileri, sağlık durumu gibi bilgileri de toplanır. Bütünleştirme aşamasında bireyden edinilen bilgiler birleştirilerek bir araya getirilir ve düzenlenerek bireye bilgi verilir. Üçüncü aşama olan tanı aşamasında ise bireyin iş bulma konusunda yaşadığı problemler ve bunların nedenleri araştırılır. Tahmin aşamasında

bireyin verdiği meslek kararının ileride doğuracağı muhtemel sonuçlar hakkında bir öngörü oluşturulur. Danışma aşamasında bireye şuan ve gelecekte yaşayabileceği sorunlara çözüm üretebilmesi için yardımda bulunulur. Son aşama olan izleme aşamasında ise sürecin birey üzerindeki etkililiği değerlendirilir ve bireyin bir problemle karşılaşması durumunda bununla nasıl başa çıkabildiği gözlemlenir (Bacanlı, 2015, s. 95; Çoban, 2016, s. 136).

Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı

Ginzberg ve arkadaşları, meslek seçiminin yalnızca belirli bir anda gerçekleşen bir olay değil, çocukluktan ergenliğe, oradan da erken yetişkinliğe kadar uzanan dönemi kapsayan bir gelişim süreci olduğunu ileri sürmüşler ve ergenlerin meslek seçimlerini nasıl ve neden yaptıklarına ilişkin bir gelişimsel meslek seçimi kuramı geliştirmişlerdir. Meslek seçiminin büyük ölçüde geri dönülemez ve daima bir uzlaşma içeren bir süreç olduğu fikrini öne sürmüşlerdir (Çakır, 2012, s. 16; Siyez, 2015, s. 173; Çoban, 2016, s. 140). Ginzberg, mesleki karar verme sürecinin fantezi, geçici seçim ve gerçekçi olmak üzere 3 dönem olarak analiz edilebileceğini belirtmektedir. Fantezi dönem 5-11 yaş aralığına denk gelmektedir ve çocuk bu dönemde gerçeklikleri hesaba katmadan hayali seçimlerde bulunmaktadır. 11-17 yaş aralığı ise geçici seçim dönemine denk gelmektedir. İlgi, yetenek, değer ve geçiş olmak üzere dört aşamadan oluşan bu dönemde gençlerin seçimleri geçici ve deneyseldir. Bireyler kendi ilgi, yetenek ve değerlerinin farkına vardıkça düşünceleri değişmektedir. Keşfetme, billurlaşma ve belirleme aşamalarından oluşan gerçekçi dönem ise 17-23 yaş aralığında yer alır. Bireyler üniversiteye başladıklarında meslek seçimine yönelik bilgi ve tecrübeler edinmeye gayret eder ve mezun olduktan sonraki iş olanaklarını araştırırlar. Belirli bir mesleki amaca bağlanan gençlerin kararlarının kesinleşmesi ve planlar yapması belirleme aşamasında gerçekleşir (Kuzgun, 2009, s. 148; Yazıcı, 2012, s. 101; Siyez, 2015, s. 174). Bu dönemler, bireyin çocukluktan itibaren dürtülerini ve ihtiyaçlarını bir meslek seçimine dönüştürme sürecinin parçalarıdır ve doğal olarak bu dönemlerdeki yaş sınırları çok kesin değildir. Ginzberg, meslek

seçimini, bireyin meslek hazırlığı, amaçları ve çalışma dünyasının gerçekleri arasında en üst düzeyde uyumu bulmak için yaşam boyu süren bir karar verme süreci şeklinde ifade etmiştir (Yeşilyaprak, 2016, s. 207).

Super'in Benlik Kuramı

Rol kuramı olarak da bilinen Super'in benlik kuramı kavramsal bir modeldir. Super'e göre meslek gelişimi; yetenek, ilgi, fırsatlar, ailenin ekonomik düzeyi ile çevrenin etkileşimlerinin sonucu oluşan benlik tasarımının bir mesleğe yansımaları ve ifadesidir. İnsanlar doğumdan itibaren kendilerine bir benlik kavramı oluşturmaya başlar ve bu süreç hayat boyu sürmektedir (Kepçeoğlu, 2004, s. 68; Çakır, 2012, s. 16; Yeşilyaprak, 2016, s. 207). Mesleki gelişim süreci bazı dönemlerden geçerek zamanla ve tecrübelerle değişebilmektedir. Bu gelişim dönemleri; büyüme, araştırma, yerleşme, koruma ve çöküş olmak üzere beş evreye ayrılmaktadır (Çoban, 2016, s. 142). Büyüme evresi; hayal, ilgi ve yetenek olmak üzere üç alt basamaktan oluşmaktadır. 0-14 yaş aralığını kapsayan bu dönemde çevre önemlidir. Birey çevresindekilerle özdeşim kurmaya başlar. Dönemin başında seçimler daha çok hayali olmakla beraber yaş ilerledikçe ilgi ve yetenekler daha fazla rol oynamaya başlar. Araştırma evresinde (14-24 yaş) bireyler kendilerinin ve çevresindekilerin mesleki rollerini, iş hayatını keşfetmeye ve araştırmaya başlar. Deneme, geçiş ve sınav ve izleme basamaklarından oluşan araştırma döneminde yoğunlaşan Super, lise dönemindeki öğrencilerin eğitsel ve mesleki seçimlere nasıl hazır hale geldiklerini inceleyerek olgunluk kavramını ortaya atmıştır (Kuzgun, 2009, s.156; Siyez, 2015, 187). 25-44 yaş aralığı ise bireylerin kendilerine uygun mesleği seçtiği ve mesleki pozisyonlarını sağlamlaştırdıkları dönem olan yerleşme dönemine denk gelmektedir. Dördüncü evre olan sürdürme evresinde (45-65 yaş) bireyler mesleki konumlarını korumaya, üretmeye ve geliştirmeye çalışır. Son dönem olan çöküş döneminde ise (65 yaş ve sonrası) birey artık fiziksel ve zihinsel olarak yavaşlamaya başlar ve emekliliğe hazırlık başlar. Bu dönemlerin yaş aralıkları toplumlara göre farklılık gösterebilmektedir (Yazıcı, 2012, s.103; Yeşilyaprak, 2016, s. 209).

Holland'ın Kişilik Kuramı

Holland'ın kuramının temel ilkeleri şu şekildedir; meslek seçimi kişiliğin ifadesidir, ilgi envanterleri aynı zamanda kişilik envanterleridir, aynı mesleği yapan bireyler benzer kişilik özelliklerine ve özgeçmişe sahiptirler dolayısıyla birbirlerine benzedikleri için karşılaştıkları olaylarda benzer tepkiler verirler, mesleki doyum ve başarı ile meslekte karar kılma bireyin kişiliği ile çevre arasındaki uygunluğa, tutarlılığa bağlıdır (Kuzgun, 2009, s. 112-113; Çoban, 2016, s. 137). Holland, insanların benzerlikleri dikkate alındığında gerçekçi, araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci ve geleneksel olmak üzere 6 kişilik tipinden birine yerleştirilebileceğini savunmaktadır. Bu 6 kişilik tipe uygun 6 adet mesleki çevre bulunmaktadır ve insanlar kendi ilgi, yetenek ve değerleri kullanmalarına olanak sağlayacak mesleki çevrelerini aramaktadırlar. Bireyin meslek seçimi davranışını, kişilik tipi ve çevrenin özellikleri arasındaki etkileşimi belirlemektedir (Holland'dan aktaran Yeşilyaprak, 2016 s. 211). Holland, insanların belli bir kalımsal donanımla dünyaya geldiklerini fakat ilgilerinin içinde buldukları çevre ile geliştiğini ifade etmekte ve ilgilerin gelişiminde en önemli rol oynayan çevre faktörünün aile olduğunu belirtmektedir. Ailenin içinde özellikle anne ve babanın çocuğun ilgilerinin gelişiminde etkisi büyüktür ve her anne baba belli bir kişilik tipini ifade etmektedir. Anne ve babalar çocuklarını yetiştirirken kendi buldukları kişilik tiplerine uygun imkanlar sundukları için çocuklar da çoğunlukla anne ve babalarının kişilik tipine benzer kişilik tipi oluşturmaktadırlar (Bacanlı, 2015, s. 109).

Roe'nun İhtiyaç Kuramı

Roe'nun kuramının temelini Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi oluşturmaktadır. Roe'ya göre meslekler, psikolojik ihtiyaçları karşılamak üzere seçilmektedirler ve bireyin hayatının ilk dönemine ait yaşantılar, hangi ihtiyacın öncelik kazanacağını veya hangisinin diğerine göre daha güçlü olacağını belirlemektedir (Yeşilyaprak, 2016, s. 213). Roe, bireylerin çocukluk

dönemlerini incelerken özellikle anne babaların çocuklarına karşı tutumlarını asıl belirleyici olarak almıştır (Kepçeoğlu, 2004, s. 68; Çoban, 2016, s. 139). Roe anne ve babaların tutumlarını sevgi ve kontrolün gösterilme derecesine göre üç boyutta ele almıştır. Bunlar; çocuğun üzerine aşırı düşen anne-baba, çocuğunu kabul eden anne-baba ve çocuğundan kaçınan anne-baba tutumlarıdır. Çocuğun üzerine aşırı düşen anne-babalar çocukların fiziksel ihtiyaçlarının giderilmesini sağlarken sevilme, ait olma gibi ihtiyaçlar aileye itaat ve bağlılık şartıyla karşılanır. Bireyin bağımsız olmasına kendini gerçekleştirme olanağı verilmeyebilir. Çocuğunu kabul eden anne- babalar çocuklarının ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılarlarken onlara ölçülü sevgi ve saygı gösterirler. Çocuklarının bağımsızlığını destekleyen anne-babalar çocuklarına karşı sınırlayıcı ya da zorlayıcı davranış göstermezler. Çocuğundan kaçınan anne-babalar ise iki alt gruba ayrılmaktadırlar. Birinci grupta çocuğun temel fiziksel ihtiyaçlarını ve güven ihtiyacını karşılayan fakat onu duygusal olarak reddeden, çocuğuna ilgi ve şefkat göstermeyen onu eleştirip cezalandıran anne-babalar bulunmaktadır. İkinci grupta yer alan ihmal eden anne babalar ise çocuğun temel fiziksel ihtiyaçlarını ve güven ihtiyacını karşılarlarken farkında olmadan ya da elde olmayan nedenlerle onu ihmal ederler. Roe'ya göre anne-baba ile çocuk arasındaki ilişki, çocuğun mesleki seçiminde etkili olmaktadır (Kuzgun, 2009, s. 128; Yerin Güneri, 2015, s. 152). Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin de çocuğun meslek seçiminde etkili olduğu düşünülmektedir. Buna göre ailenin gelir durumu bireyin meslekler hakkında farklı deneyimler ve önyargılara sahip olmasına neden olmakta dolayısıyla bireyde farklı mesleki ilgilerinin oluşmasında etkili olmaktadır (Çoban, 2016, s. 140)

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Meslek seçimini etkileyen faktörler farklı kaynaklarda farklı şekillerde ele alınmaktadır. Kepçeoğlu (2004) öğrencilerin meslek seçiminde birçok faktörün birlikte etki ettiğini ve bu faktörlerin ne kadar çoğu dikkate alınarak tercih yapılırsa, sonucun o kadar uygun ve tutarlı

olacağını savunmaktadır. Sadece belirli yönleriyle ele alınarak yapılan tercihler sonucunda bireylerin meslek hayatlarında mutlu ve başarılı olmaları ve kendilerini gerçekleştirmeleri mümkün olamaz. Kepçeoğlu (2004) bireyin meslek seçimini etkileyen faktörleri sıralarken; zihinsel yetenekler, özel yetenekler, kişilik özellikleri, benlik tasarımı, ailenin değerleri, ailenin sosyo ekonomik düzeyi, anne ve babanın mesleği, akademik başarı, ilgiler, cinsiyet ve mesleki gelişim düzeyinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Super'in hazırlamış olduğu listede meslek seçimini etkileyen faktörler altı grupta ele alınmaktadır (aktaran Kepçeoğlu, 2004): biyolojik faktörler (bireyin fiziksel özellikleri, cinsiyet vb.); sosyolojik faktörler (aile, arkadaş çevresi, değerler vb.); psikolojik ya da kişisel faktörler (ilgi, değer, yetenek, ihtiyaçlar vb.); ekonomik faktörler (ailenin ekonomik düzeyi, ülkenin genel ekonomik durumu); politik faktörler (mesleğe girme ve iş bulma olanakları; eğitim ve yerleştirme imkanları vb.) ve şansla ilgili faktörler (savaşlar, afetler, iflas vb.) dir.

Korkut Owen (2008) meslek seçimini etkileyen faktörlerin çok sayıda ve değişik türlerden olduğunu, bireysel özelliklerin sosyo-ekonomik yapı, fırsatlar gibi çevresel faktörlerle etkileşiminin meslek seçimini belirlediğini ve bireyin mesleki gelişimi ve seçimini etkileyen bu faktörlerin dört grupta ele alınabileceğini belirtmektedir. Bu faktörler; bireysel özellikler, sosyal özellikler, politik, ekonomik, yasal ve sisteme ilişkin özellikler ve şans olmak üzere 4 başlıkta ele alınmaktadır.

Kuzgun (2009) ise meslek seçiminin birbirini etkileyen birçok faktör ve koşulun birleşmesi olarak ortaya çıktığını belirterek bu faktörleri genel olarak psikolojik ve toplumsal etmenler olmak üzere iki başlık altında açıklamıştır.

Pişkin (2015) meslek seçimini etkileyen faktörleri psikolojik ve sosyolojik faktörler olmak üzere iki başlık altında ele almaktadır. Psikolojik faktörlerin altında bireyin ilgi ve yetenekleri, kişilik özellikleri ve meslek değerleri yer alırken; sosyolojik faktörlerin altında cinsiyet, aile, sosyo- ekonomik düzey, ekonomi ve politika yer almaktadır.

Yazıcı (2012) meslek seçimini etkileyen faktörleri dokuz maddede ele almıştır. Bunlar; yetenekler, okul yaşantıları, aile, kişilik, öz kavramı ve öz yeterlik, değerler, cinsiyet, ilgiler ve çevresel faktörlerdir.

Çoban (2016) meslek gelişimi ve seçimini bir süreç olarak ele almıştır ve bu süreçte bireyi etkileyen birçok faktörün olduğunu belirtmiştir. Genel olarak meslek seçimini etkileyen faktörlerin çevresel faktörler ve kişilik özellikleri olarak ifade edildiğini ve bunların da altında (ailenin sosyoekonomik düzeyi, model alınan ve ilişki içinde olunan kişiler, bireyin ilgi, yetenek ve gereksinimleri, kişilik özellikleri, iş olanakları ve yaşam standartları vb.) birçok değişkeni barındırdığını söylemektedir.

Yeşilyaprak (2016) bireyin meslek seçimini etkileyen faktörlerin çok çeşitli olduğunu belirterek bunları; bireyin yetenekleri, ilgileri, beklentileri, kişilik özellikleri, benlik saygısı, akademik başarısı, cinsiyeti, ailenin sosyo- ekonomik ve sosyo-kültürel özellikleri olarak sıralamaktadır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Dick ve Rallis (1991) lise öğrencilerinin kariyer seçimlerini etkileyen faktörleri ve etkilerini araştırmışlardır. Araştırmacılar kendi hazırlamış oldukları anketi 2213 lise son sınıf öğrencisine uygulamışlardır. Araştırmada kadın ve erkek öğrenciler arasında bilim ve mühendislik kariyerleri tercihlerine sosyal faktörlerin (anne, baba, öğretmen, danışman ve arkadaş vb kişilerin tavır ve davranışları) doğrudan ve dolaylı etkilerini içeren bir model önerilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre mühendislik alanında kariyer yapmayı düşünen erkeklerin oranı kadınlardan daha yüksek çıkmıştır ve matematik-fen derslerini seçen erkek öğrenci sayısı kadın öğrenci sayısının üç katı çıkmıştır. Bilim ve mühendislik alanında kariyer tercihi yapan öğrencilerin seçiminde sosyal ve diğer faktörlerin daha fazla etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Anket sonuçlarına göre mühendislik ya da bilim alanlarını tercih eden kadın ya da erkek öğrencilerin ikisinde de aile ve öğretmenlerin etkileri olduğu

ortaya çıkmıştır. Ayrıca kariyer tercihi yaparken kazanılan paranın kadınlara oranla erkekler için daha fazla önem teşkil ettiği ortaya çıkmıştır.

Bilgin'in (1995) yapmış olduğu deneysel desendeki araştırmanın amacı, grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma yardımının lise öğrencilerinin meslek kararı verirken bağımsız davranabilmeleri üzerine etkisini ortaya koymaktır. Araştırmacı tarafından öğrencilere 8 haftalık bir grup rehberliği programı uygulanmıştır. Bu programın öncesi ve sonrasında öğrencilere "Meslek Kararında Bağımsızlık Ölçeği" uygulanarak deney ve kontrol grubu öğrencilerindeki değişimler gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubundaki öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunurken kontrol grubundaki öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Elde edilen sonuca göre grup rehberliği programının lise öğrencilerinin meslek kararı verirken bağımsız davranabilmeleri üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak araştırmacı, öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma yardımından eşit olarak yararlanabildiği, uygulaması daha kolay, ucuz ve zaman kazandıran bir yöntem olan rehberlik yardımının üzerinde durulması gerektiği önerisinde bulunmuştur.

Bacanlı (1995)'nin yapmış olduğu deneysel desenli araştırmanın amacı, mesleki grup rehberliğinin 9. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisini belirlemektir. Araştırmada deney grubundaki öğrencilerle 20 saatlik bir mesleki grup rehberliği uygulanmıştır ve öğrencilerin öntest-sontest puanları "Mesleki Olgunluk Ölçeği" ile belirlenmiştir. Ölçek sonucunda deney grubundaki öğrencilerin test puanları arasında anlamlı bir fark bulunurken kontrol grubundaki öğrencilerin test puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Deney grubu öğrencilerinin puanlarında meydana gelen bu değişimin uygulanan rehberlik programından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç Atıcı ve Özyürek (1995) üniversiteye yeni başlamış öğrencilerin mesleki seçimlerini yaparken hangi kaynakların (aile, rehber öğretmen, sosyal çevre, medya vb.) etkili olduğunu araştırmışlardır. Birden çok kaynaktan yararlandıkları tespit edilen kız öğrencilerin fen puan türünü seçtikleri, yüksek yetenek düzeyine sahip oldukları ve

yerleştikleri bölüme karşı istekli oldukları tespit edilmiştir. Bu öğrenciler akademik yaşantılarından daha çok yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, dershaneye devam eden öğrencilerin bu süreçten önemli ölçüde yararlandıkları bulunurken, okuldaki ve dershanelerdeki rehber öğretmenlerin önemli bir yardım kaynağı olduğu konusunda güçlü bir kanıt bulunmamıştır. Sonuç olarak, araştırmacılara ve uygulamacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Bal (1998) araştırmasında ergenlerin mesleki olgunluk düzeyleri ile benlik kavramları, aile ortamları, psiko-sosyal algılayışları, bazı akademik ve demografik değişkenleri arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. İkinci bölümünde ise, "Mesleki Karar Verme Eğitim Programı"nın etkisini araştırmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için "Mesleki Olgunluk Envanteri", "Piers-Harris Öz-Kavram Ölçeği", "Aile Ortamı Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Daha sonra öğrencilere, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan "Mesleki Karar Verme Eğitim Programı" ve sontest olarak tekrar "Mesleki Olgunluk Envanteri" uygulanmıştır. Öntest-sontest sonucunda elde edilen veriler, istatistik tekniklerine göre analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre, "Mesleki Karar Verme Eğitim Programı"nın, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyini yükselttiği görülmüştür.

Şencan ve Ordun (2000) İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin üniversiteye giriş sınav tercihleri ve bölümlerinden duydukları memnuniyeti belirlemeyi amaçlamışlardır. Toplam 244 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin en çok tercih etme sebeplerinin başında üniversitede verilen eğitimin kalitesi ve iş bulma kolaylığı gelmektedir. Öğrenciler üniversitede verilen eğitimin teorik bilgi düzeyinin yeterli, insan ilişkilerinin kısmen yeterli, pratik bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Araştırmacılar öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeylerini incelediğinde çok yüksek bir oranda memnun oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin bölüm memnuniyeti üçüncü sınıfa kadar yükselmekte dördüncü sınıfta ise düşmekte, ayrıca üçüncü ve dördüncü sınıflarda yeniden üniversite

tercihi yapma oranları artmaktadır. Cinsiyet değişkenine bakıldığında kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Çakır (2003) araştırmasında, öğrencilerin mesleki kararsızlık düzeylerini tespit etmek amacıyla “Mesleki Karar Envanteri” geliştirerek, mesleki grup rehberliğinin genel lise 1. sınıf öğrencilerinin mesleki kararsızlık düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma, deney ve kontrol gruplu, öntest-sontest modeline dayalı deneysel bir çalışmadır. “Mesleki Karar Envanteri” ön-test ve son-test olarak kullanılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere mesleki grup rehberliği etkinlikleri uygulanmıştır. Grup rehberliğinin ardından deney ve kontrol gruplarına son test uygulanmıştır. Deney grubunun öntest-sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunurken, kontrol grubu öntest-sontest puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmacı, deney grubu ön-test ve son-test puanların ortalamaları arasındaki farkın uygulanan mesleki grup rehberliğinden ileri geldiğini ifade etmiştir.

Bardick, Bernes, Magnusson ve Witko (2004) araştırmalarında ortaokul öğrencilerinin kariyer danışmanlığındaki ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla 3562 ortaokul öğrencisine “Kapsamlı Kariyer İhtiyaç Anketi”ni uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre birçok ortaokul öğrencisinin kariyer planlamasını çok önemli veya oldukça önemli olarak algıladığı, kariyer planlama sürecinde destek ve özel bilgi almak istediğı, kariyer planlaması konusunda yardım almak için önce ailelerine ve arkadaşlarına danışmayı tercih ettiğı ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar okul danışmanlarının, ailelere çocuklarına kariyer planlama konusunda yardım etme, öğrencilerle ilişkiler geliştirme ve toplum hizmetlerini genç yüksek kariyer planlamasına dahil etme gibi konularda talimat ve destek sağlayarak daha proaktif hale gelmelerini önermişlerdir.

Bozgeyikli (2005) yaptığı deneysel araştırmada, mesleki grup rehberliğinin 8. sınıf öğrencilerinin, meslek kararı vermede kendilerini yetkin görme düzeylerine etkisini incelemiştir. Öntest sonrasında deney grubundaki öğrencilere 14 oturumdan oluşan bir grup rehberlik programı uygulanırken kontrol grubunda okul rehberlik planından seçilmiş

konular üzerinde tartışmalar yürütülmüştür. Kontrol ve deney grubundaki öğrencilerin öntest-sontest ortalama puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu sonuca göre uygulanan programın öğrencilerin meslek kararı vermede kendilerini yetkin görme düzeylerini arttırmada etkili olduğu belirtilmiştir.

Büyüköze Kavas (2005) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde almış oldukları rehberlik hizmetinden ne oranda faydalandıklarını, meslek seçimini etkileyen kaynakları ve mesleklerini değiştirmek isteme düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı amacını; üniversite öğrencilerinin, ilköğretim ve lise kademelerinde mesleki rehberlik hizmetlerinden ne derecede yararlandıklarını, lise kademesinde aldıkları mesleki rehberlik hizmetlerini ve sıklığını, meslek seçimini etkileyen kaynakları ve şu anki mesleklerini değiştirmek isteme düzeylerini belirlemek olarak belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin ilköğretim ve ortaöğretimde gerekli mesleki rehberlik hizmetlerini alamadıkları, öğrencilerin meslek tercihinde özellikle ailelerin etkili olduğu ve tercihinin kendisi yapmayan öğrencilerin mesleklerini büyük oranda değiştirmek istediği görülmektedir.

Ferry (2006) Pensilvanya'nın kırsal bölgelerindeki ergenlerin ve genç yetişkinlerin kariyer seçimlerini etkileyen faktörleri araştırmıştır. Araştırmacı nitel yöntem kullanmış ve 12 odak grup seçerek görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu grupların 7 tanesi 98 lise son sınıf öğrencisi, 3 tanesi 50 üniversite son sınıf öğrencisi ve 2 tanesi de 24 çalışan genç yetişkinden oluşmaktadır. Araştırmaya göre katılımcıların kariyer seçimlerini etkileyen faktörler 5 başlık altında toplanmıştır. Aile, okul ve toplum kültürünün bağımlılığı faktörü, farklı sosyal ekonomik faktörler, ideal meslek faktörü, engeller faktörü ve göç faktörüdür. Araştırma sonucuna göre kariyer tercihinde en fazla aile ve toplumun etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır ve araştırmacı hem ailelerin hem de gençlerin çok çeşitli meslekleri keşfetmelerine yardımcı olacak programlar ve stratejiler geliştirilmesinin gelişmekte olan ve geleneksel olmayan kariyer seçimlerine kapı açabileceği önerisinde bulunmuştur.

Gençdoğan ve Onur (2006) yaptıkları araştırmada devlete bağlı kurumlarda rehber öğretmen olarak görev yapan 94 öğretmene anket uygulamışlardır. Rehber öğretmenlerin, yaşadıkları sorunları ve yaptıkları rehberlik faaliyetlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmada rehber öğretmenlerin hangi tür test tekniklerini ve ne sıklıkta kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmacılar rehber öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, aldıkları lisans eğitimindeki uygulamaların yetersiz olmasından şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin tümünün, öğrencileri bilgilendirmek amacıyla ders çalışma yöntemleri, gelişim dönemi sorunları, sınav kaygısı, meslekler hakkında, üniversite sınavları, liselere giriş sınavları, yönetmelikler ve öğrencilerin sorunlarına yönelik konularda toplantılar yaptığı belirlenmiştir.

Aydın (2007) grup rehberliğinin, lise 1. sınıf öğrencilerinin alan tercihlerinde gerçekçi davranmalarına etkisini deneysel yöntem ile incelemiştir. Deney grubu öğrencilerine gerçekçi alan tercihi yapma programı uygulanmıştır. Yapılan öntest-sontest değerlendirmelerinin sonuçlarına göre deney grubundaki öğrencilerin ölçüt olarak alınan gözlenen yetenek puanlarına, uygulanan grup rehberliği programının etkisiyle yaklaştığı, kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarının ise değişmediği görülmüştür.

Burgaz ve Ekinçi (2007)'nin araştırmalarının amacı, Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin, üniversitenin sağladığı çeşitli hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeylerini belirlemektir. Üniversiteye bağlı dokuz fakülte'deki üçüncü sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilerek ve toplamda 1808 öğrencinin görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öğrenci Beklenti ve Memnuniyet Anketi" kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin beklenti düzeylerinin yüksek, memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu; öğrenci görüşlerinin fakülte'lere göre farklılık gösterdiği ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek bir beklentiye ve benzer memnuniyet düzeylerine sahip oldukları ortaya konmuştur.

Korkut (2007) araştırmasında okullarda ve Rehberlik Araştırma Merkezi'nde görev yapmakta olan psikolojik danışmanların mesleki rehberlik uygulamaları ile ilgili

düşüncelerini, faaliyetlerini ve psikolojik danışmanların bazı değişkenlerine göre görüşlerinde farklılık olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anketin sonuçlarına göre psikolojik danışmanların dörtte biri mesleki rehberlik konusunda hiçbir ders almamıştır ve sadece üçte biri bu hizmetin yaşam boyu olduğunu düşünmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik/egitimde psikolojik hizmetler programlarından mezun olanlarla olmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bir başka bulguya göre psikolojik danışmanlar en fazla internetten yararlanmakta ve mesleki rehberlik konusunda programlara ve ölçeklere gereksinim duymaktadırlar.

Agarwala (2008) yaptığı araştırmada Hindistan'daki işletme öğrencilerinin kariyer seçimindeki çeşitli faktörlerin etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı üniversitede yüksek lisans yapan MBA öğrencilerinin, kariyer seçimlerini yaparken ailenin ve iş yerindeki bireylerin etkisini araştırmaktadır. Buna ek olarak araştırma, bireycilik/kolektivizm kültürel değerlerinin ve Hindistan'da MBA öğrencilerinin değişken/geleneksel kariyer yönelimlerinin, kariyer seçimini nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Öğrencilerin kariyer seçiminde en çok beceri, yetenek ve yeterlilik faktörlerinden etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kariyer seçiminde öğrencilerin en çok etkilendiği birey babaları olurken, öğrencilerin bazı bağlamlarda bireyselci eğilimler göstermesine rağmen baskın olan kültürel değer kolektivizm olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kariyer yönlendirmesinde ise değişken yönlendirme geleneksel yönlendirmeye göre daha etkili olmuştur.

Yüksel Şahin (2008) araştırmasında ortaöğretim düzeyinde okullarda verilen PDR hizmetlerini çeşitli değişkenlere göre değerlendirmek amacıyla öğrencilerin görüşlerine başvurmuştur. 235 ortaöğretim öğrencisinin katıldığı araştırma sonucunda, öğrencilerin aldıkları rehberlik ve danışma hizmetlerinin sırasıyla konsültasyon, yöneltme-yerleştirme, izleme, çevre ve veli ile ilişkiler, oryantasyon, araştırma ve değerlendirme, bilgi toplama ve yayma, bireyi tanıma ve psikolojik danışma olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler en fazla konsültasyon ve yöneltme yerleştirme hizmetinden yararlanırken, en az bireyi tanıma ve

psikolojik danışma hizmetlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmaya göre rehberlik ve danışma hizmetleri bütün olarak ele alındığında %56 düzeyinde yapıldığı görülmüştür. Bu sonuç rehberlik ve danışma hizmetlerinin yeterli düzeyde verilmediğini göstermektedir.

Ayas, Deniz ve Kağan (2010) yaptıkları araştırmada oluşturdukları mesleki grup rehberlik programının 8. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisini ölçmeyi amaçlamışlardır. Öğrencilere öntest-sontest olarak “Mesleki Olgunluk Ölçeği” uygulanmıştır. Uygulanan 6 haftalık mesleki grup rehberlik programı sonrasında öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmacılar bu bulguya göre yapılan mesleki grup rehberlik programının, grup üyelerinin “Mesleki Olgunluk Ölçeği” puanlarını yükselterek mesleki olgunluklarını artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Doğan (2010) kariyer karar verme grup rehberlik programının 9. sınıf öğrencilerinin karar verme güçlük düzeylerine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği deneysel desenli çalışmada öntest-sontest olarak “Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği” kullanmıştır. Araştırmada öğrencilere yönelik 11 oturumluk grup rehberlik programı uygulanmıştır. Öntest-sontest puanlarından elde edilen bulgulara göre uygulanan grup rehberlik programının öğrencilerin kariyer karar verme güçlüklerini azaltmada etkili olduğu ortaya konmuştur.

Çınar (2011) araştırmasında 12. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk ve mesleki kararsızlık düzeylerini incelemiştir. Araştırmada öğrencilerin mesleki olgunluk ve kararsızlık düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla “Mesleki Olgunluk Ölçeği” ve “Mesleki Karar Envanteri” uygulanmıştır. Deney grubuna 4 oturumdan oluşan psiko-drama grup çalışması yapılmıştır. Uygulama sonrasında öntest-sontest puanları karşılaştırıldığında deney grubundaki öğrencilerin mesleki kararsızlık düzeylerinde düşüş, mesleki olgunluk düzeylerinde ise yükselme olduğu tespit edilmiştir.

Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2011) araştırmalarında üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarını, eğitsel hedeflerini, üniversite öğreniminden beklentilerini ve okudukları bölüme ilişkin memnuniyet durumlarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmaya katılan 1839 üniversite öğrencisi yaşamlarında en çok özel yetenek ve eğilimlerini kullanma amacını önemsediklerini ve lisansüstü eğitim düzeyi hedeflediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmaya göre öğrenciler üniversiteden öncelikli olarak mesleğe hazırlama işlevini beklemektedirler. Öğrencilerin okudukları bölümü tercih etmelerindeki en önemli iki neden okumakta oldukları alanı sevmeleri ve iş bulma kolaylığı olmasıdır. Öğrencilerin yaklaşık yarısının okudukları bölümdeki yaşantılarından memnun oldukları, birinci sınıf öğrencilerinin okudukları bölümden son sınıf öğrencilerine göre; kadın öğrencilerin okudukları bölümden erkek öğrencilere göre daha fazla memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Akıntuğ (2012) araştırmasında, grup rehberliği programının lise 9. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmada, deney ve kontrol gruplu öntest-sontest ve izleme testli deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini ölçmek için “Mesleki Olgunluk Envanter”i kullanılmış ve deney grubundaki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyini artırmak için araştırmacı tarafından geliştirilen grup rehberliği programı uygulanmıştır. Kontrol grubundaki öğrenciler ile okul yaşantıları ile ilgili görüşmeler yapılmış, herhangi bir program uygulanmamıştır. Araştırmanın sonucuna göre, deney grubundaki öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının arttığı; kontrol grubundaki öğrencilerin mesleki olgunluk puanlarının ise değişmediği bulunmuştur. Deney grubunun puanlarındaki artışa uygulanan rehberlik programının etkisi olduğu belirtilmiştir.

Ateş, Gülbahçe ve Seçer (2012) mesleki grup rehberlik programının 8. sınıf öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerine etkisini belirlemek için yaptıkları deneysel araştırmada öntest-sontest olarak “Mesleki Yetkinlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekten düşük puan alan gönüllü 30 öğrenci rastgele deney ve kontrol gruplarına dağıtılmıştır. Deney grubuna 8

hafta boyunca grup rehberlik programı uygulanırken kontrol grubunda herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, deney grubu öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerinin deneysel işlem öncesine göre ve kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yükseldiği görülmüştür.

Naralan ve Kaleli (2012)'nin yaptıkları araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin öğrenim görmekte oldukları bölümlerden memnuniyetlerini araştırmak, öğrencilerin hedeflerindeki bölüm beklentilerini ve memnuniyetlerini ortaya koymaktır. Yapılan araştırmada Atatürk Üniversitesi'nde okumakta olan 913 öğrenciye uygulanan anket sonucunda öğrencilerin genel olarak üniversiteden ve ayrıca öğrenim görmekte oldukları bölümden memnun oldukları belirtilmektedir. Araştırmaya göre öğrenciler tercih döneminde danışman, anne ve babalarından çok fazla etkilenmemekte daha çok bölümün popülerliği ve medya gibi faktörlerden etkilenmektedirler. Bölüm seçimini etkileyen nedenler ise sağladığı iş imkanı ve hedeflerindeki mesleğe ulaşmak olarak görülmektedir.

Bacanlı, Doğan ve Hamamcı (2013)'nin yaptıkları çalışmanın amacı 8 sınıf, lise ve üniversite öğrencilerinin mesleki ve eğitsel kararları üzerinde etkili olan faktörleri belirlemektir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen "Demografik Bilgi Formu" ile "Mesleki ve Eğitsel Karar Verme Anketi" kullanılarak elde edilen verilerin sonucunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun eğitsel ve mesleki kararlarını verdikleri, vermiş oldukları kararlara da güvendikleri bulunmuştur. Öğrencilerin mesleki ve eğitsel kararlarında etkili olan faktörler sırasıyla; baba, anne, kitap ve dergi ile okullardaki öğretmenler olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararlarını verirken başvurdukları kaynaklarda sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmazken, erkek öğrencilerin kararlarında arkadaşlarının daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Bostancı (2014) araştırmasını kariyer farkındalığı geliştirme amaçlı grup rehberliği programının 7. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırma öntest-sontest deney ve kontrol gruplu bir uygulamadır. Araştırmanın çalışma grubunu 7. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın başında ve

sonunda öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerini ölçmek amacıyla “Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği” (Bacanlı, Özer ve Sürücü, 2007) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öntest-sontest puanlarından elde edilen bulgulara göre kariyer farkındalığı geliştirme amaçlı grup rehberliği programının 7. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerini kısmen arttırdığı ortaya konulmuştur.

Gelibolu (2014) araştırmasında öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihi yaparken etkilendikleri faktörleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 1. sınıf ve hazırlık sınıflarında öğrenim görmekte olan 965 üniversite öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin tercih yaparken en çok anne-babalarından ve psikolojik faktörlerden etkilendikleri görülmüştür. Üniversite tercihinde ise öğrencilerin en fazla etkilendikleri faktörler; üniversitenin büyük şehirde olması, eğitimin ve öğretim kadrosunun kalitesi, köklü bir üniversite olması ve üniversitenin prestijidir. Araştırmaya katılan öğrenciler okumakta oldukları bölümden üniversiteye göre daha fazla memnundurlar. Araştırmacı öğrencilerin çoğunluğunun tercih yapmadan önce rehberlik yardımı aldığını belirtmekte, ancak rehberlik yardımının memnuniyet açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmaktadır.

Barutçu Yıldırım, Çapa Aydın ve Yerin Güneri (2015), üniversite öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini ve bununla ilişkili değişkenleri araştırmışlardır. Araştırmacılar öğrencilerin memnuniyetinin en yüksek olduğu maddeleri; spor tesisleri, kültür ve sanat etkinlikleri ile spor etkinlikleri olarak; en düşük olduğu maddeleri ise kampüsteki yemek olanakları ve ders kayıt sistemi olarak sıralamaktadırlar. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin genel memnuniyet düzeyleri yüksektir. Kadın öğrencilerin ve akademik başarıları yüksek öğrencilerin daha memnun olduğu, sınıf düzeylerine bakıldığında ise 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencilerinin memnuniyet puanları arasında anlamlı bir fark olduğu, 1. sınıfların bölümlerinden 4. sınıflara göre daha memnun oldukları görülmektedir.

Çivilidağ, Günbayı ve Yörük (2015) çalışmalarında lise öğrencilerinin, rehber öğretmenlerin ve idarecilerin liselerde yapılan mesleki rehberlik faaliyetlerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma sonucuna göre idareciler, rehberlik çalışmalarının

öğrencilere sağladığı katkıları ufuk açılması, meslekleri tanıma ve kendini tanıma olarak sıralarken, rehber öğretmenlere göre okullarında yapılan mesleki rehberlik çalışmaları; test-anket, sınav sisteminin tanıtılması, üniversite gezileri, bireysel görüşmeler olarak sıralamıştır. Öğrencilere göre ise, mesleki rehberlik çalışmalarının kendini tanıma, bilinçli meslek seçimi, geleceği planlama ve meslekleri tanıma yönünde işlevleri olduğu belirlenmiştir.

Arslan, Bakır ve Gegez (2016) Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirdikleri araştırmada öğrencilerin memnuniyet düzeylerini ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre memnuniyetlerine etki eden faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. 748 öğrencinin katıldığı araştırma sonuçlarına göre öğrenciler en çok fakülte'deki derslerin belirtilen ders saatleri içinde yürütülmesinden, fakülte'deki derslerin düzenli olarak yürütülmesinden ve akademik kadronun kalitesinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin genel olarak memnun olma durumlarına en fazla fiziksel ekipmanlar ve altyapı, akademik kadro, yiyecek ve içecek hizmetleri ve lokasyon faktörleri etki etmektedir. Sosyal ve kültürel aktiviteler, dersler ve güvenlik, fakülte yönetimi, temizlik ve web sitesi faktörlerinin memnuniyet üzerinde anlamlı etkileri olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bozacı, Karacabey ve Bozkuş (2016)'un ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin meslek yönelimini ve üniversite seçimini etkileyen faktörleri belirlemeye çalıştıkları araştırmada 254 öğrenciye araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Araştırmacılar, öğrencilerin tercih yaparken en çok iş bulma olanakları, sınav puanları, maddi olanaklar ve üniversitenin bulunduğu şehrin olanaklarından etkilendikleri sonucuna ulaşmışlardır. Tercihlerin kişisel ilgi ve yeteneklere göre yapılmamasının okulun yarım bırakılmasına, mutsuz bir yaşama, düşük iş verimine ve ekonomik kayıplara neden olabileceğini belirten araştırmacılar, öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmede yetersiz kaldıklarını düşünmekte ve bu sorunun nedeninin rehberlik faaliyetlerinin etkili yürütülememesinden kaynaklandığını düşünmektedirler.

Demirci (2017) üniversite dönemindeki öğrencilerin bölüm tercihi yaparken etkilendikleri faktörleri ve bu faktörlerin öğrencilerin bölüm memnuniyetleri üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nin öğrencilerini örneklem olarak belirleyen araştırmacı farklı fakülte ve bölümlerde öğrenim görmekte olan 433 üniversite öğrencisine kendi geliştirdiği anketi uygulamıştır. Uygulama sonucunda elde ettiği verilerin analizi sonucunda araştırmacı öğrencilerin kişilik yapısı ile kişisel, ailevi ve çevresel faktörlerin bölüm tercihlerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Kişilik yapılarına uygun, destek alarak üniversite ve bölüm tercihi yapan öğrencilerin ise bölüm memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Aydemir (2018) araştırmasında Trabzon'da okumakta olan üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenlerini tespit etmeyi ve öğrencilerin bölüm tercihlerini yaparken sahip oldukları bilinç düzeylerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma verilerine göre araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu kendi kararları ile yeteneklerine uygun bölüm tercihinde bulunmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin bölüm tercihi yaparken aile, okul/öğretmenler ve akraba/arkadaş çevresinden de oldukça etkilendikleri görülmektedir. Araştırmacı, katılımcıların büyük çoğunluğunun, mesleğin kolaylık ve zorluklarına ilişkin ön araştırma yaparak bilgi edinmesi ve meslek hakkında yapmış oldukları araştırmalarda bu mesleğin uzmanlarıyla görüşüp deneyimlerinden faydalanma yoluna gitmeleri nedenlerinden dolayı öğrencilerin bilinçli bir tercih için gayret ettikleri görüşünü savunmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun okudukları bölümden memnun olduğunu ifade etmektedirler.

Tezcan (2018) edebiyat fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin bölüm tercihi yaparken nelerden etkilendiklerini ve bunun sonucunda şekillenen gelecek beklentilerini araştırmak amacıyla Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 35 öğrenci ile görüşme gerçekleştirmiştir. Araştırmacı, öğrencilerin meslek seçiminde; ilkeli, plansız ve edilgen olmak üzere farklı eğilimler gösterdiğini, gelecek beklentilerinde ise; kendini gerçekleştirme ve temel ihtiyaçları karşılayabilme olmak üzere iki farklı eğilim

gösterdiklerini belirtmiştir. İş olanaklarının daha fazla olduğu bölümlerde okuyan ve üniversiteye giriş sınavından yüksek puan alınarak girilen bölümleri tercih eden öğrencilerin kendilerini daha yüksek statüde ve ayrıcalıklı olarak gördüklerini aktaran araştırmacı, kendi ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak kendi niteliklerine uygun bölüm tercihi yapan öğrencilerin ise gelecek beklentilerinin, yaşam memnuniyetlerinin ve özgüvenlerinin yüksek olduğunu gözlemlemiştir.

Atli ve Gür (2019) yapmış oldukları araştırmada lise öğrencilerinin gelecekte seçmek istedikleri meslekleri ve bu mesleklerin seçiminde kimlerden ne düzeyde etkilendiklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 855 lise öğrencisi katılmıştır ve araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin seçecekleri meslekte en çok aradıkları özellikler, iyi gelirinin olması, mutluluk getirmesi ve kolay olmasıdır. Öğrencilerin ileride seçmek istedikleri meslek grupları ise sırasıyla doktor, mühendis, polis ve öğretmendir. Meslek seçiminde en güçlü belirleyici olarak kendilerini gören öğrenciler, daha sonra sırasıyla anne-baba, öğretmenler ve rehber öğretmenleri belirleyici olarak görmektedirler.

Turan ve Kayıkcı (2019) araştırmalarında ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde okul rehberlik hizmetlerinin rolünü belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırma nitel araştırma yöntemine göre hazırlanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama aracı 17 rehber öğretmen, 52 ortaöğretim son sınıf öğrencisi ve 46 ortaöğretim son sınıf öğrenci velisinden oluşan toplam 115 katılımcıya uygulanmıştır. Öğrenciler meslek seçimini yaparken en çok ailesinin, sonra kendi tercihlerinin ve daha sonra da yakın çevresinin belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Okuldaki mesleki yöneltme faaliyetlerine ilişkin görüşler incelendiğinde ise bazı öğrenciler hizmetlerden memnun olduğunu belirtirken çoğu öğrenci hizmetlerin yetersiz olduğu görüşündedir. Öğrenciler rehber öğretmen sayısının yetersiz olmasından dolayı mesleki yöneltme faaliyetlerinin tam anlamıyla yapılamadığını, kendileriyle yeterince ilgilenilemediğini ve uygulanan envanter sonuçlarının kendileriyle paylaşılmadığını belirtmişlerdir. Velilerin okuldaki mesleki

yöneltme faaliyetlerine ilişkin görüşleri ise değişmektedir; bazı veliler konu hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları nedeniyle kararsız olduklarını, bazı veliler faaliyetleri kesinlikle yetersiz bulduklarını, bazı veliler ise faaliyetleri yeterli ve başarılı bulduklarını ifade etmişlerdir. Rehber öğretmenlerin öğrencilerin meslek seçiminde okulun yürüttüğü iş ve işlemlere ilişkin görüşlerine bakıldığında ise genel olarak mesleki yöneltme işlevinin yerine getirildiğini savundukları görülmüştür.

İlgili araştırmalar incelendiğinde ortaokul ve lise düzeyinde yapılan mesleki rehberlik çalışmalarının, öğrencilerin mesleki kararsızlıklarının giderilmesinde, mesleki olgunluk ve yetkinlik düzeylerinin yükselmesinde ve kariyer farkındalığı kazanmalarında olumlu yönde etki ettiği görülmektedir. Mesleki rehberlik hizmetlerinin değerlendirildiği araştırmalarda öğrencilerin bir kısmı yeterli düzeyde hizmet aldıklarını belirtirken bir kısmı ise yeterli düzeyde hizmet alamamaktan şikayetçidirler. Öğrenciler rehberlik hizmetlerinin önemini farkındadırlar ve bu alanda daha fazla ve nitelikli hizmet almak istemektedirler.

Üniversite öğrencilerinin tercih etme sebepleri ve bölüm memnuniyeti ile ilgili araştırmalarda, genel olarak öğrencilerin okudukları üniversite ve bölümden memnun oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrenciler, üniversitedeki eğitimin kalitesinden ve öğretim elemanlarından memnun olduklarını belirtirken öğrencilerin büyük bir çoğunluğu üniversitenin sosyal ve kültürel faaliyetlerinin yetersiz olduğu görüşündedir. Öğrencilerin üniversiteyi tercih etme nedenleri genellikle üniversitenin bulunduğu konum ve sahip olduğu prestij olurken bölüm tercih etme nedenleri hedeflerindeki mesleğe ulaşma ve kolay iş bulma imkanının olmasıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel verilere dayalı genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Lisede alınan eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile üniversite öğrencilerinin seçtikleri bölüme ilişkin memnuniyetleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modelinin keşfedici korelasyon türü kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin seçtikleri bölüme ilişkin memnuniyetlerinin demografik değişkenlere (cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, sınıf düzeyi ve mezun olunan lise türüne) göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise ilişkisel tarama modelinin karşılaştırma türü kullanılarak incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha çok değişken arasındaki değişimin varlığını ortaya koymak ve derecesini belirlemek amacıyla kullanılan bir araştırma modelidir. İlişkisel tarama modelinin korelasyon ve karşılaştırma olmak üzere iki türü vardır (Karasar, 2015, s.81). Korelasyonel araştırma; iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin, değişkenlere müdahale edilmeden incelenmesidir. Korelasyonel araştırmalar da keşfedici ve yordayıcı olmak üzere ikiye ayrılır. Keşfedici

korelasyon değişkenler arasındaki ilişkiyi incelerken, yordayıcı korelasyon ise değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyerek değişkenlerin birinden yola çıkarak diğer değişkenin bilinmeyenini belirlemeye çalışır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016, s. 186; Karasar, 2015, s.84). İlişkisel tarama modelinin karşılaştırma türünde neden sonuç ilişkileri kestirilmeye çalışılır, bağımsız değişkenin bağımlı değişkene göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılır (Karasar, 2015, s.54).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi'nde lisans ve formasyon eğitimi almakta olan 296 kadın ve 106 erkek olmak üzere toplam 402 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarının geçerli olacağı, genellenebileceği büyük grup evren, evrenden belirli kurallara uygun olarak, özellikleri hakkında sahip olmak istenilen evreni temsil yeterliği olan daha küçük sınırlı topluluk ise örneklemdir. Bir araştırmada evren ne kadar büyükse yani sonuçlar ne kadar genellenebiliyorsa elde edilen bilgiler o oranda değerlidir (Karasar, 2015). Ancak yapılan bir araştırma için evrenin tamamına ulaşmak özellikle büyük araştırma evrenlerine sahip olan sosyal bilimler alanında oldukça güçtür. Örneklem üzerinde çalışmak araştırmacıların zamandan, enerjiden ve paradan tasarruf etmelerini sağlar. Araştırmanın amaçları olan üniversite öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri ile lisede alınan eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı ve öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi için Türkiye'deki tüm üniversitelerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin tümüne ulaşmak maddi ve manevi anlamda mümkün değildir. Bundan ötürü bu araştırma için basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak bir çalışma grubu oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Büyüköztürk, vd., 2016). Tablo 1'de çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı, frekans ve yüzde değerleri verilmektedir.

Tablo 1

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	296	73,6
Erkek	106	26,4
Toplam	402	100

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiştir.

Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi (BSEFA)

Maddeleri Korkut Owen (2008) tarafından yazılmış olan BSEFA, “Demografik özellikler”, “Bölümü seçme nedenleri” ve “Üniversite/bölümden memnuniyet düzeyi” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Demografik özelliklerin yer aldığı bölümde öğrencinin cinsiyeti, üniversite ve bölüm bilgisi, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, mezun oldukları lise türü ve yaşamı geçirdiği yer hakkında bilgilere yer verilmektedir. Bölüm seçme nedenlerinin bulunduğu bölüm 26 maddeden oluşmaktadır. Okumakta oldukları bölümü neden seçtiklerine ilişkin ifadelerin yer aldığı bölümde öğrencilerin kendilerine uygun ifadelerin yanına işaret koymaları beklenmektedir. Katılımcılar, bireysel, sosyal, sistemik ve şans olmak üzere dört farklı boyuta göre hazırlanan maddelerden istedikleri sayıda neden işaretleyebilmektedirler. Katılımcıların üniversiteleri ve bölümlerinden memnuniyet düzeyleri ile ilgili bilgi toplamak amacıyla hazırlanan üçlü derecelendirme ölçekli son bölümde ise sekiz adet madde bulunmaktadır. Anketin kapsam ve yüzeysel geçerliğini sağlamak amacıyla taslak halindeki maddeler bir ölçme uzmanı ve kariyer danışmanlığı dersi almış olan 4 yüksek lisans öğrencisi tarafından değerlendirilmiştir. Alınan geri bildirimler dikkate alınarak bazı ifadeler çıkarılmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak anketin ön uygulaması 11 lisans öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Uygulama sonrasında

araştırma ekibi tarafından yapılan değerlendirme sonucunda ölçek maddelerinin anlaşılabilir ve amaca uygun olduğu görülmüştür. Yapılan bu araştırma için üniversite/bölüm memnuniyetini ölçen 8 maddelik bölüm için geçerlik ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Geçerlik analizi için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ile Barlett Sphericity Testi uygulanmış ve KMO değeri 0,82 olarak tespit edilmiş, verilerin örneklem büyüklüğünün seçilen analize uygun ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. KMO değerinin 1'e yaklaşması verilerin analize uygun olduğunun bir göstergesidir. Barlett Sphericity Testinin sonucu da anlamlı ($\chi^2= 658,67$; $p=,000$) bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda faktörlerin %42,45'i tek faktörde toplandığı görülmüştür. Yapılan güvenirlik analizi sonucunda ise Cronbach Alpha katsayısı 0,80 yani iyi düzeyde bulunmuştur. (Çakmak, Çebi & Kan, 2014, s. 758).Anket EK 1'de yer almaktadır.

Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Çalışmalarını Ölçme Anketi

Bu çalışmada araştırmacı tarafından liselerde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerini değerlendirmek amacıyla bir anket geliştirilmiştir. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan okullarda RPD hizmetleri kılavuzunda yer alan maddelerden yola çıkılarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanan 44 maddelik anket 240 kadın ve 86 erkek olmak üzere 326 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Anketin geçerlik ve güvenirliğini kanıtlamak için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ile Barlett Sphericity Testi uygulanmış ve Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMO değeri 0,93 olarak tespit edilmiş, verilerin örneklem büyüklüğünün, seçilen analize uygun ve yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. KMO değerinin bire yaklaşması verilerin analize uygun olduğunun bir göstergesidir. Barlett Sphericity Testinin sonucu da anlamlı ($\chi^2= 7468,92$; $p=0,00$) bulunmuştur. Ölçeğin deneme formu verilerinin, faktör analizi yapmaya uygun olduğu görülmektedir (Çakmak, Çebi & Kan, 2014, s. 758).Yapılan faktör analizi sonucunda, ölçekteki maddelerin 7 faktörde toplandığı görülmüştür. Toplam varyansın %38'i tek faktörde toplandığından anketin tek faktörlü olmasına karar verilmiştir. Faktör

yükleri 0,30'un altında olanlar ile birçok faktörde birden yer alan maddelerin çıkarılması sonucunda 25 maddelik anketin son haline ulaşılmıştır. 1 “Kesinlikle katılıyorum”, 2 “Katılıyorum”, 3 “Katılmıyorum” ve 4 “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneklerinin yer aldığı likert tipinde 4'lü derecelendirmeye sahip olan anketten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 100'dür. Öğrencilerin anketten aldıkları puan arttıkça lise döneminde yeterli düzeyde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti alamadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı için Cronbach Alpha katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar anketin liselerde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerini değerlendirebilecek düzeyde olduğunu göstermektedir. Anket EK 2'de yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Anketlerden elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistik kullanılmıştır. Öncelikle frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak gerekli istatistiksel analiz işlemler yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeylerinin lisede alınan eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov ile test edilmiştir. Yapılan test sonucunda değişkenlerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ve değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla “Pearson Momentler Çarpımı” korelasyonu uygulanmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi için ikili gruplarda bağımsız gruplar için t-Testi, ikiden fazla gruplarda tek yönlü varyans analizi ANOVA kullanılarak gruplar arasında anlamlı farklar olup olmadığı test edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda farkın anlamlı çıktığı durumlarda ise bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de tamamlayıcı post-hoc tekniklerinden LSD ve Tukey testleri uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilerek yorumlanmıştır. Öncelikle üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenlerine ilişkin bulgulara ve üniversite öğrencilerinin üniversite/bölümden memnuniyet düzeyine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra araştırmanın problemleri tek tek ele alınarak yorumlanmıştır.

Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri

Ankete katılan 402 üniversite öğrencisinin bölüm seçme nedenlerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri

Nedenler	f	%
Mesleğe olan ilgim	233	58
Mesleğe olan yeteneğim	123	30,6
Çocukluk hayalim olması	63	15,7
Geçmişte bu alanda çalışan kişilerden etkilenmem	137	34,1
Bu alanın benim kişilik özelliklerime uygun olduğunu düşünmem	197	49
Üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi	234	58,2
Cinsiyetime uygun bir alan olması	76	18,9
Bu üniversitenin ailemle yaşadığım yere yakın olması	113	28,1
Bu şehirde yaşamamın cazip gelmesi	106	26,4
Anne/babamın tavsiye/yönlendirmesi	83	20,6
Diğer akrabalarımın tavsiye/yönlendirmesi	42	10,4
Aile dostlarımızın tavsiye/yönlendirmesi	23	5,7
Arkadaşlarımın tavsiye/yönlendirmesi	24	6
Okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmenimin yönlendirmesi	65	16,2
Öğretmenlerimin yönlendirmesi	75	18,7
Prestijli bir meslek olması	93	23,1
İyi bir kazanç sağlayabileceğini düşünmem	68	16,9
Gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması	133	33,1
Lisedeki alan tercihim	123	30,6
İş bulma olanağının yüksek olması	74	18,4
Meslekte yükselme olanaklarının fazla olması	39	9,7
Alanın kendimi geliştirmeme olanak tanınması	135	33,6
Üniversitenin eğitsel, sosyal ve kültürel olanakları	77	19,2
Üniversitenin popülerliği	104	25,9
Üniversite sınavına girdiğim sene sınavın zor olması	35	8,7
Sırf üniversite mezunu olmak istemem	20	5

Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenlerinin yüzde ve frekans değerleriyle birlikte verildiği Tablo 2’de görüldüğü üzere en çok işaretlenen nedenlerin başında üniversiteye giriş sınavında alınan puanın bölüme yetmesi gelmektedir. Ardından yüzdelik değerlerine bakılacak olursa mesleğe duyulan ilgi, alanın kişilik özelliklerine uygun olması ve geçmişte bu alanda çalışan kişilerden etkilenme nedenleri sıralanmaktadır. En az işaretlenen nedenler ise üniversiteye giriş sınavının zorluğu, üniversite mezunu olmak istenmesi, aile dostlarının ve arkadaş çevresinin tavsiyeleri seçenekleridir.

Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin lisede almış oldukları eğitsel ve mesleki hizmetleri değerlendirmelerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Okul rehber öğretmenimiz lise 9. sınıfın eğitim-öğretim yılı başında rehberlik ve psikolojik danışma servisinin tanıtımını yaptı.	42	10,4	79	19,7	135	33,6	132	32,8
Okul rehber öğretmenimiz lise 9. sınıfın eğitim-öğretim yılı başında okula uyum çalışmaları gerçekleştirdi.	32	8	82	20,4	142	35,3	132	32,8
Okul rehber öğretmenimiz Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren grup rehberliği etkinliklerini uyguladı.	24	6	53	13,2	153	38,1	158	39,3
Okul rehber öğretmenimiz rehberlik panosunu, rehberlik hizmetlerinin yaygınlaşması için etkin kullandı.	24	6	88	21,9	149	37,1	127	31,6
Okul rehber öğretmenimiz okulumuzun web sayfasını, rehberlik hizmetlerinin yaygınlaşması amacıyla etkin olarak kullandı.	20	5	38	9,5	169	42	159	39,6
Okul rehber öğretmenimiz okul dergisinde rehberlik alanıyla ilgili bizlere yardımcı olacak yazılar ele aldı, paylaşımlarda bulundu.	20	5	54	13,4	151	37,6	162	40,3
Üst eğitim kurumlarına geçiş, sınav sistemleri gibi mesleki rehberlik konularında okul rehber öğretmenimiz öğrencileri bilgilendirme çalışmaları düzenledi.	59	14,7	146	36,3	96	23,9	87	21,6
Üst eğitim kurumlarına geçiş, sınav sistemleri gibi mesleki rehberlik konularında okul rehber öğretmenimiz velileri bilgilendirme çalışmaları düzenledi.	31	7,7	84	20,9	128	31,8	145	36,1
Meslekler, çalışma koşulları, aylık gelir gibi meslek değerleri konusunda okul rehber öğretmenimiz öğrencileri bilgilendirdi.	35	8,7	98	24,4	129	32,1	125	31,1

Meslekler, çalışma koşulları, aylık gelir gibi meslek değerleri konusunda okul rehber öğretmenimiz velileri bilgilendirdi.	22	5,5	70	17,4	139	34,6	157	39,1
Okul rehber öğretmenimiz farklı kurum ve kişilerle işbirliği yaparak öğrencilere yönelik seminer, söyleşi, konferans çalışmaları düzenledi.	43	10,7	130	32,3	123	30,6	92	22,9
Okul rehber öğretmenimiz farklı kurum ve kişilerle işbirliği yaparak velilere yönelik seminer, söyleşi, konferans çalışmaları düzenledi	22	5,5	81	20,1	150	37,3	133	33,1
Okul rehber öğretmenimiz, sınıf rehber öğretmenimizin işbirliği ile öğrenme stillerimizi tanımamıza destek oldu.	22	5,5	72	17,9	150	37,3	140	34,8
Okul rehber öğretmenimiz, ihtiyaçlarımız doğrultusunda ölçek 14ve envanterlerin sınıf/şube öğretmenince uygulanmasını sağladı.	26	6,5	98	24,4	143	35,6	119	29,6
Okul rehber öğretmenimiz, ihtiyaçlarımız doğrultusunda uygulanan ölçek ve envanter sonuçlarının paylaşılmasını ve ayrıntılı değerlendirmesinin yapılmasını sağladı.	24	6	69	17,2	162	40,3	130	32,3
Okul rehber öğretmenimiz teknoloji bağımlılığı konusunda farkındalık kazandırdı ve önleyici çalışmalar yaptı. Gerektiğinde öğrenciyi sağlık kurumlarına yönlendirdi.	32	8	87	21,6	144	35,8	124	30,8
Okul rehber öğretmenimiz rehberlik ve yönlendirme dersinin işlenişinde şube öğretmenlerine iş birliği ve desteği sağladı.	28	7	99	24,6	163	40,5	96	23,9
Okul rehber öğretmenimiz kariyer planlama kapsamında öğrencilere iş arama iş başvurusu yapma becerilerini kazandırma çalışmaları yaptı.	25	6,2	77	19,2	163	40,5	121	30,1
Okul rehber öğretmenimiz akademik başarılarımız için amaç belirleme, zamanı etkin kullanma ve verimli ders çalışma gibi becerileri kazandırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirdi.	43	10,7	103	25,6	142	35,3	98	24,4
Okul rehber öğretmenimiz mesleki rehberlik alanıyla ilgili aile eğitim programları uyguladı.	23	5,7	56	13,9	169	42	136	33,8
Okul rehber öğretmenimiz sınav kaygısına yönelik müdahale programlarını uyguladı.	39	9,7	110	27,4	134	33,3	102	25,4
Okul rehber öğretmenimiz sürekli devamsızlık yapan öğrencilere yönelik alanı ile ilgili önlemleri aldı ve rehberlik hizmetlerini sundu.	41	10,2	108	26,9	130	32,3	105	26,1
Okul rehber öğretmenimiz farklı kurum ve kişilerle işbirliği yaparak öğrencilere yönelik meslek tanıtımı amaçlı geziler düzenledi.	37	9,2	101	25,1	129	32,1	120	29,9
ÖSYS tercihlerimde okul rehber öğretmenim yardımcı oldu.	45	11,2	86	21,4	126	31,3	127	31,6
Okul rehber öğretmenimiz sınav kaygısına yönelik çalışmalar gerçekleştirmedim	93	23,1	129	32,1	106	26,4	59	14,7

Öğrencilerin lisede almış oldukları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerini değerlendirdikleri ankette verdikleri cevapların ortalaması 72,92'dir. Anketten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 100'dür. Öğrencilerin anket sonucunda aldıkları puan arttıkça lise döneminde yeterli düzeyde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti alamadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Anketi cevaplandıran 388 kişi üzerinden değerlendirme yapılacak olursa 72,92 ortalama puan oldukça yüksektir.

Tablodaki veriler incelendiğinde olumsuz yöndeki (katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum) en yüksek frekans ve yüzde değerleri şu maddelerde görülmektedir;

- Okul rehber öğretmenimiz Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren grup rehberliği etkinliklerini uyguladı.
- Okul rehber öğretmenimiz okulumuzun web sayfasını, rehberlik hizmetlerinin yaygınlaşması amacıyla etkin olarak kullandı.
- Okul rehber öğretmenimiz okul dergisinde rehberlik alanıyla ilgili bizlere yardımcı olacak yazılar ele aldı, paylaşımlarda bulundu.
- Meslekler, çalışma koşulları, aylık gelir gibi meslek değerleri konusunda okul rehber öğretmenimiz velileri bilgilendirdi.
- Okul rehber öğretmenimiz rehberlik ve yönlendirme dersinin işlenişinde şube öğretmenlerine iş birliği ve desteği sağladı.
- Okul rehber öğretmenimiz kariyer planlama kapsamında öğrencilere iş arama ve iş başvurusu yapabilme becerilerini kazandırma çalışmaları yaptı.
- Okul rehber öğretmenimiz mesleki rehberlik alanıyla ilgili aile eğitim programları uyguladı.

Rehber öğretmenlerin okulun iletişim kaynaklarını etkili bir şekilde kullanmadığı, aile eğitim programlarına gerekli önemi göstermediği, meslekler konusunda öğrencileri yeterince bilgilendirmediği ve grup rehberlik çalışmaları açısından yeterli düzeyde uygulama yapmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeyleri

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okumakta oldukları üniversite ve bölüm memnuniyet düzeylerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeyleri

Maddeler	Memnun		Kısmen		Memnunum	
	Değilim		Memnunum			
	f	%	f	%	f	%
Bu bölümde okumaktan	41	10,2	136	33,8	224	55,7
Öğretim görevlilerinin yeterliklerinden	35	8,7	161	40	200	49,8
Ders programının içeriğinden	74	18,4	190	47,3	134	33,3
Derslerin günlere dağılımından	126	31,3	125	31,1	144	35,8
Bölümün sağladığı iş olanaklarından	141	35,1	160	39,8	97	24,1
Bu üniversitede okumaktan	58	14,1	137	34,1	197	49
Üniversitenin fiziksel olanaklarından	143	35,6	161	40	92	22,9
Üniversitenin sosyal ve kültürel olanaklarından	178	44,3	141	35,1	178	44,3

Üniversite öğrencilerinin 8-24 puan aralığına sahip anketten aldığı puanlarının ortalaması 16,71'dir. Buna göre öğrenciler orta düzeyde bir memnuniyet düzeyine sahiptirler. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%55,7) okudukları bölümden memnun olduklarını belirtirken okudukları üniversite ve öğretim görevlilerinin yeterlilikleri konusunda da memnun oldukları görülmektedir. Öğrenciler en çok üniversitenin, sosyal ve kültürel olanakları ile fiziksel olanaklarından memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin okudukları bölüm hakkında memnun olmadıkları konu ise bölümün sağladığı iş olanaklarıdır.

Üniversite Öğrencilerinin Lisede Aldıkları Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Hizmetleri ile Seçtikleri Üniversite/Bölüme İlişkin Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla “Pearson Momentler Çarpımı” korelasyonu uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyetleri arasında düşük düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,09$). Öğrencilerin üniversite/bölüme memnuniyetini ölçmek amacıyla kullanılan ve 8-24 puan aralığına sahip anketten öğrencilerin aldığı puanlarının ortalaması 16,71’dir. Bu ortalamaya bakılacak olursa üniversite öğrencileri okumakta oldukları bölümden orta düzeyde memnundurlar. Öğrencilerin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerini değerlendiren anketin sonuçlarına bakıldığında ise cevapların ortalaması 72,92’dir. 25-100 puan aralığına sahip anketten alınan puan arttıkça öğrencilerin almış oldukları rehberlik hizmetinin düştüğü göz önünde bulundurulursa öğrencilerin çoğunluğu yeterli düzeyde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti alamadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre öğrenciler öğrenim göreceikleri üniversite ya da bölüm tercihi yaparken almış oldukları rehberlik hizmetinin bir etkisinin olmadığını düşünmektedirler.

Cinsiyete Göre Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin sayıları, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları ile t bağımsız gruplarda t-Testi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	t	p
Kadın	296	17,09	3,99		
Erkek	106	15,64	3,69	3,26	,000***

***p<,001

Tablo 5'te görüldüğü gibi verilere uygulanan bağımsız gruplarda t-Testi sonuçlarına göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinde ($p<,001$) cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kadın öğrencilerin üniversite/bölüme ilişkin memnuniyet düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Araştırmadan elde edilen bulgular, konu ile ilgili Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2011) ile Barutçu Yıldırım, Yerin Güneri ve Çapa Aydın (2015)'in araştırma sonuçlarıyla paralellik gösterirken, Şencan ve Ordun (2000) ile Burgaz ve Ekinci (2007)'nin araştırma sonuçları ile çelişmektedir. Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2011) ile Barutçu Yıldırım, Yerin Güneri ve Çapa Aydın (2015) da araştırmalarında benzer sonuçlar elde ederek üniversite/bölüm memnuniyet düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığını ve kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek bir memnuniyet düzeyine sahip olduklarını saptamışlardır. Fakat Şencan ve Ordun (2000) ile Burgaz ve Ekinci (2007) araştırmalarında üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin cinsiyete göre herhangi bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre üniversite/bölüm memnuniyetleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar tablolaştırılarak verilmiştir.

Tablo 6

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Anne Eğitim Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Okur-yazar	29	15,48	3,53
İlköğretim	204	16,44	3,87
Ortaöğretim	134	17,10	4,02
Yükseköğretim	28	18,04	4,02

Üniversite öğrencilerinin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları değerlendirildiğinde annesi yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X}=18,04$) diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için test tek yönlü varyans analizi ANOVA yapılmış, çıkan sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	ss	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	128,23	3	42,74	2,79	,040*
Gruplar içi	5990,12	391	15,32		
Toplam	6118,34	394			

*p<,05

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucu, üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir (p<,05). Gruplar arasında bulunan bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan LSD Testi Sonuçları

Anne Eğitim Düzeyi (i)	Anne Eğitim Düzeyi (j)	Ortalama Fark (i-j)	Standart Hata	p
Okur-yazar	İlköğretim	-,95	,78	,220
	Ortaöğretim	-1,61*	,80	,045
	Yükseköğretim	-2,55*	1,04	,014
İlköğretim	Okur-yazar	,95	,78	,220
	Ortaöğretim	-,66	,44	,130
	Yükseköğretim	-1,60*	,79	,043
Ortaöğretim	Okur-yazar	1,61*	,80	,045
	İlköğretim	,66	,44	,130
	Yükseköğretim	-,94	,81	,249
Yükseköğretim	Okur-yazar	2,55*	1,04	,014
	İlköğretim	1,60*	,79	,043
	Ortaöğretim	,94	,81	,249

*p<,05

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre öğrencilerin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin LSD testi karşılaştırmasını gösteren dağılım incelendiğinde; annesi okur-yazar eğitim düzeyine sahip olanlar ile annesi ortaöğretim ve yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olanlar arasında, annesi ortaöğretim ve yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olanlar lehine ($p<,05$) anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ayrıca annesi ilköğretim eğitim düzeyine sahip olanlar ile annesi yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olanlar arasında, annesi yükseköğretim eğitim düzeyine sahip olanlar lehine ($p<,05$) anlamlı bir fark bulunmaktadır. Buna göre anneleri yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrenciler, anneleri okur-yazarlık düzeyinde eğitim almış öğrencilere göre; anneleri yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrenciler, anneleri ilköğretim düzeyinde eğitim almış öğrencilere göre üniversite/bölmelerinden daha memnundurlar.

Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre bölüm memnuniyetleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar tablolaştırılarak verilmiştir.

Tablo 9

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Baba Eğitim Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Okur-yazar	7	16	3,83
İlköğretim	133	16,12	3,87
Ortaöğretim	197	16,81	4,05
Yükseköğretim	62	17,53	3,65

Üniversite öğrencilerinin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları değerlendirildiğinde babası yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X}=17,53$) diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için test tek yönlü varyans analizi ANOVA yapılmış, çıkan sonuçlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	ss	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	93,38	3	31,13	2,01	,11
Gruplar içi	6107,56	395	15,46		
Toplam	6200,94	398			

$p>,05$

Tablo 10’da görüldüğü gibi baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeyleri arasındaki fark anlamlı ($p>,05$) bulunamamıştır. Buna göre öğrencilerin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Mezun Olunan Lise Türüne Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun olunan lise türüne göre üniversite/bölüm memnuniyetleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar tablolaştırılarak verilmiştir.

Tablo 11

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Mezun Olunan Lise Türü	n	$\bar{X}$	ss
Genel Lise	114	15,75	3,97
Meslek Lisesi	59	15,25	4,09
Anadolu/ Fen Lisesi	227	17,64	3,55

Üniversite öğrencilerinin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin mezun olunan lise türüne göre sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları değerlendirildiğinde anadolu/fen liselerinden mezun olan öğrencilerin puan ortalamalarının ($\bar{X}=17,64$) diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için test tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış, çıkan sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	ss	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	428,09	2	31,13	15,16	,000***
Gruplar içi	5606,91	397	15,46		
Toplam	6035,00	399			

***p<,001

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucu, üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin mezun olunan lise türüne göre anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir ($p<,001$). Gruplar arasında bulunan bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tukey Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü (i)	Mezun Olunan Lise Türü (j)	Ortalama Fark (i-j)	Standart Hata	p
Genel Lise	Meslek Lisesi	,49	,60	,694
	Anadolu/Fen Lisesi	-1,90*	,43	,000
Meslek Lisesi	Genel Lise	-,49	,60	,694
	Anadolu/Fen Lisesi	-2,39*	,55	,000
Anadolu/Fen Lisesi	Genel Lise	1,90*	,43	,000
	Meslek Lisesi	2,39*	,55	,000

*** $p<,001$

Tablo 13’te görüldüğü gibi öğrencilerin mezun olunan lise türüne göre, öğrencilerin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin Tukey testi karşılaştırmasını gösteren dağılım incelendiğinde; genel liseden mezun olanlar ile anadolu/fen lisesinden mezun olanlar arasında, anadolu/fen lisesi olanlar lehine ($p<,001$) anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ayrıca meslek lisesinden mezun olanlar ile anadolu/fen lisesinden mezun olanlar arasında, anadolu/fen lisesinden mezun olanlar lehine ($p<,001$) anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre anadolu/fen lisesinden mezun olan öğrencilerin, genel lise ve meslek lisesinden mezun olan öğrencilere göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin Üniversite/Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre üniversite/bölüm memnuniyetleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar tablolaştırılarak verilmiştir.

Tablo 14

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Sayıları, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sınıf Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
1.sınıf	60	18,90	2,94
2.sınıf	92	18,08	2,46
3.sınıf	22	17,27	3,62
4.sınıf	166	15,03	3,64
Formasyon	62	16,84	5,46

Üniversite öğrencilerinin üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin sınıf düzeyine göre sayıları, ortalamaları ve standart sapmaları değerlendirildiğinde 1. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının ($\bar{X}=18,90$) diğerlerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın anlamlı bir fark olup olmadığının tespiti için test tek yönlü varyans analizi ANOVA yapılmış, çıkan sonuçlar Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	ss	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	935,90	4	233,97	17,36	,000***
Gruplar içi	5349,47	397	13,48		
Toplam	6285,36	401			

***p<,001

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucu, üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir (p<,001). Gruplar arasında bulunan bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Üniversite Öğrencilerinin Üniversite/Bölüm Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu ile İlgili Yapılan Tukey Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi (i)	Sınıf Düzeyi (j)	Ortalama Fark (i-j)	Standart Hata	p
1	2	,82	,61	,658
	3	1,63	,92	,388
	4	3,87*	,55	,000
	Formasyon	2,06*	,67	,018
2	1	-,82	,61	,658
	3	,80	,87	,888
	4	3,05*	,48	,000
	Formasyon	1,24	,60	,244
3	1	-1,63	,92	,388
	2	-,80	,87	,888
	4	2,24	,83	,057
	Formasyon	,43	,91	,989
4	1	-3,87*	,55	,000
	2	-3,05*	,48	,000
	3	-2,24	,83	,057
	Formasyon	-1,81*	,55	,009
Formasyon	1	-2,06*	,67	,018
	2	-1,24	,60	,244
	3	-,43	,91	,989
	4	1,81*	,55	,009

*p<,05; ***p<,001

Tablo 16’da görüldüğü gibi öğrencilerin sınıf düzeyine göre, öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeylerinin Tukey testi karşılaştırmasını gösteren dağılım incelendiğinde; 1. sınıflar ve 4. sınıflar arasında 1. sınıflar lehine ($p<,001$) anlamlı bir fark, 1. sınıflar ve formasyon öğrencileri arasında 1. sınıflar lehine ($p<,05$) anlamlı bir fark, 2. sınıflar ve 4. sınıflar arasında 2. sınıflar lehine ($p<,001$) anlamlı bir fark, formasyon öğrencileri ve 4. sınıflar arasında formasyon öğrencileri lehine ($p<,05$) anlamlı bir fark bulunmaktadır. Formasyon eğitimi dışında sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeylerinde düşüş görülmektedir. En yüksek memnuniyet düzeyi 1. sınıflarda görülürken en düşük memnuniyet düzeyi 4. sınıflarda görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Sonuç ve Tartışma

Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenlerine verdikleri yanıtlara bakıldığında “puanımın bu bölüme yetmesi” (%58,2) ve “mesleğe olan ilgim” (%58) seçeneklerini en fazla olarak tercih ettikleri görülmektedir. Bu seçeneklerden sonra en çok işaretlenen maddeler “bu alanın kişilik özelliklerime uygun olduğunu düşünmem” (%49), “alanın kendimi geliştirmeme olanak tanınması” (%33,6), “gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması” (%33,1), “mesleğe olan yeteneğim” (%30,6) ve “lisedeki alan tercihim” (%30,6) olarak sıralandığı belirlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında öğrencilerin bölümlerinin kendi ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak bilinçli bir şekilde yaptıkları görülse de puanının girdiği bölüme yetmesi ve lisedeki alan tercihi nedeniyle bölümü tercih eden öğrencilerin sayısı da oldukça fazladır.

Üniversite öğrencilerinin üniversite/bölümden memnuniyet düzeylerine bakıldığında katılımcıların yarısından fazlasının okudukları bölüm ve üniversiteden memnun oldukları görülmektedir. En fazla 24 en az 8 puanın alındığı bölümde öğrencilerin puanlarının

ortalaması 16,71'dir. Yani öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ortalamanın biraz üstünde yer almaktadır. Aydemir (2018) de yaptığı çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun okudukları bölümden memnun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmanın "Bulgular ve Yorum" bölümünde yer alan Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin en fazla üniversitenin fiziksel olanakları ile sosyal ve kültürel olanaklarından; bölümün ise sağladığı iş olanaklarından memnun olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin lisedeki eğitsel ve mesleki hizmetleri değerlendirdikleri ankette verdikleri cevapların ortalaması 72,92'dir. 25 ile 100 arasında değişen puanlar arttıkça öğrencilerin lise döneminde yeterli düzeyde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti alamadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ortalamaya bakılacak olursa öğrencilerin yeterli düzeyde eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti alamadığı yorumu yapılabilmektedir. Bu sonuçlar yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Büyükgöze Kavas (2005) çalışmasında öğrencilerin ilköğretim ve ortaöğretimde gerekli mesleki rehberlik hizmetlerini alamadıklarını, öğrencilerin meslek tercihinde özellikle ailelerin etkili olduğunu ifade etmiştir. Yüksel Şahin (2008) ise yaptığı çalışmaya göre rehberlik ve danışma hizmetlerinin bütün olarak ele alındığında %56 düzeyinde yapıldığını tespit etmiş ve bu sonuca göre rehberlik ve danışma hizmetlerinin yeterli düzeyde verilmediğini belirtmiştir. Boyacı, Karacabey ve Bozkuş (2016) öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmede yetersiz kaldıklarını düşünmekte ve bu sorunun nedeni olarak da rehberlik faaliyetlerinin etkili yürütülemediğini belirtmektedirler. Turan ve Kayıkcı (2019) da yaptıkları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin okullarında yürütülmekte olan mesleki yönlendirme faaliyetlerine ilişkin görüşlerine yer vermiş, bazı öğrencilerin hizmetlerden memnun olduğunu fakat çoğu öğrencinin ise hizmetlerin yetersiz olduğunu ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları rehberlik hizmeti ve bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan analiz sonucunda üniversite öğrencilerinin lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile seçtikleri üniversite/bölüme ilişkin memnuniyetleri arasında düşük düzeyde anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,09$). Gelibolu (2014) da yapmış olduğu çalışmada

benzer bir sonuç elde etmiştir. Araştırmacı öğrencilerin çoğunluğunun tercih yapmadan önce rehberlik yardımı aldığını ancak rehberlik yardımı almanın memnuniyet açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak Gelibolu'nun yaptığı araştırmanın örneklemini Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 965 birinci sınıf ve hazırlık sınıfı öğrencisi oluşturmaktadır ve katılımcıların çoğu tercih yapmadan rehberlik yardımı aldığını belirtmiştir. İki araştırma arasındaki bu farklılık örneklemden kaynaklanabilmektedir. Bu araştırmaya her sınıf düzeyinden öğrenci katılmakla beraber araştırma sadece Gazi Üniversitesi öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri ve lisede aldıkları eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin, demografik bazı değişkenlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyine, mezun olduğu lise türü) göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelenmiştir. Yapılan istatistikî analizler sonucunda öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeylerinde ($p<,001$) cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kadın öğrencilerin memnuniyet düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2011) ile Barutçu Yıldırım, Yerin Güneri ve Çapa Aydın, (2015) araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Kadınların okudukları bölümden erkeklerden daha fazla memnun olduklarını saptamışlardır. Şencan ve Ordun, (2000) ile Burgaz ve Ekinçi (2007) ise araştırmalarında bölüm memnuniyet düzeyleri açısından kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeylerine göre bölüm memnuniyetleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmazken; anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<,05$). Anneleri yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrencilerin, anneleri okur-yazarlık düzeyinde eğitim almış öğrencilere göre; anneleri yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrencilerin, anneleri ilköğretim

düzeyinde eğitim almış öğrencilere göre üniversite/bölümlerinden daha memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Korkut Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş ve Yılmaz (2012) annenin eğitim düzeyine göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin farklılaştığı, öğrencilerin farklı maddeler üzerinde (sosyal/kültürel olanaklar, iş bulma olanakları, öğretim elemanlarının yeterlikleri) yoğunlaştığı görülmüştür. Sarıkaya ve Khorshid (2009) araştırmalarında; annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin üniversite/bölüm seçiminin mesleklerle ilgili görüşlerin ve avantajlarının göz önünde bulundurularak yapıldığını belirtmişlerdir. Toplumumuzda çocuğun eğitimi büyük oranda anne tarafından takip edilmekte ve desteklenmektedir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça eğitsel açıdan çocuğa sağlayacağı yardım ve destek de artacaktır. Annenin çocuğunu doğru bir şekilde yönlendirmesi çocuğun bilinçli ve gerçekçi tercih yapmasını sağlayacaktır. Öğrenciler tercih yaparken seçecekleri üniversite ve bölüm hakkında doğru ve yeterli bir şekilde bilgi sahibi olduklarında beklentileri de daha gerçekçi ve makul düzeyde olacaktır. Öğrencilerin yaşadıkları memnuniyetsizliklerin kaynağı genellikle büyük bir beklentiye sahip olarak tercih ettikleri üniversite ve bölüme girdiklerinde yaşadıkları hayal kırıklıklarından kaynaklanabilmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin beklenti düzeylerinin memnuniyet düzeylerini etkilediği düşünülebilir. Üniversite öğrencilerinin mezun olunan lise türüne göre üniversite/bölüm memnuniyetleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve elde edilen sonuca göre mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılaşma olduğu gözlenmiştir ($p<,001$). Anadolu/fen lisesinden mezun olan öğrencilerin, genel lise ve meslek lisesinden mezun olan öğrencilere göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayık, Özdemir ve Yavuz (2007); Korkut Owen vd.(2012) da yaptıkları çalışmada öğrencilerin farklı lise türlerinden mezun olma durumlarına göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeylerinin farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre üniversite/bölüm memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı farklar bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları 1.

sınıflar ve 4. sınıflar arasında ($p<,001$); 1. sınıflar ve formasyon öğrencileri arasında ($p<,05$); 2. sınıflar ve 4. sınıflar arasında ($p<,001$); formasyon öğrencileri ve 4. sınıflar arasında ($p<,05$) anlamlı bir farklılıklar bulunduğunu göstermiştir. Formasyon eğitimi dışında sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin bölüm memnuniyet düzeylerinde düşüş gözlenmiştir. En yüksek memnuniyet düzeyi 1. sınıflarda görülürken en düşük memnuniyet düzeyi 4. sınıflarda görülmektedir. Literatüre bakıldığında benzer sonuçlarla karşılaşılmıştır. Şencan ve Ordun, (2000); Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2011) ve Barutçu Yıldırım, Yerin Güneri ve Çapa Aydın, (2015) araştırmalarında birinci sınıf öğrencilerinin okudukları bölümden son sınıf öğrencilerinden daha fazla memnun oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Öneriler

Literatürden de anlaşıldığı gibi meslek seçimi konusu ilgi çeken bir konudur. Öğrencilerin meslek seçiminde daha doğru ve bilinçli kararlar verebilmeleri için mesleki rehberliğin bir zorunluluk haline geldiği günümüzde uzman kişilerin yönlendirmelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için mesleki rehberlik alanında yeterli bilgi ve tecrübe düzeyine sahip, kişilik özelliklerinin yanı sıra meslekler hakkında derinlemesine bilgi sahibi olan ve bireye uygun mesleği eşleştirebilme yetkinliğine sahip rehber öğretmenlere ihtiyaç vardır. Korkut (2007)'un yaptığı anket sonuçlarına göre psikolojik danışmanların dörtte biri mesleki rehberlik konusunda hiçbir ders almadıklarını ve sadece üçte biri mesleki rehberlik hizmetinin yaşam boyu sürdüğünü düşündüklerini belirtmiştir. Ayrıca psikolojik danışmanların en fazla internetten yararlandıkları ve mesleki rehberlik konusunda ilgili programlara ve ölçeklere ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmaktadır. Literatüre bakıldığında mesleki rehberlik alanında yapılan grup rehberlik programlarının öğrenciler üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir (Bacanlı, 1995; Bilgin, 1995; Bal, 1998; Çakır, 2003; Bozgeyikli, 2005; Aydın, 2007; Ayas, Deniz ve Kağan, 2010; Doğan, 2010; Çınar, 2011; Akıntuğ, 2012; Ateş, Gülbahçe ve Seçer, 2012; Bostancı, 2014). Yapılan

araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda uygulaması daha kolay, ucuz ve zaman kazandıran bir yöntem olan rehberlik yardımının üzerinde durulması önemli ve de gereklidir (Bilgin, 1995). Üniversite düzeyinde verilen eğitim daha çok teorik ağırlıklıdır ve rehber öğretmenler pratik bilgiye sahip olmadan uygulama gerçekleştirememektedirler (Gençdoğan ve Onur, 2006). Özellikle uygulamaya yönelik eğitimlere ağırlık verilmeli ve örnek programların sayısı artırılmalıdır. Mesleki rehberlik alanında bireysel ve grup rehberlik etkinliklerinin artırılması öğrencilerin daha bilinçli bir tercih yapmasını sağlayacaktır. Türkiye’de okullarda mesleki rehberlik faaliyetlerini yürütecek olan rehber öğretmenlerin sayısının yetersiz olduğu bilinmektedir (Turan ve Kayıkçı, 2019). Okullardaki rehber öğretmenlerin sayılarının ve niteliklerinin artırılması bu hizmetlerin daha sağlıklı yapılmasına yardımcı olacaktır. Öğrencilerin lisede aldıkları rehberlik hizmetlerine ilişkin memnuniyetlerinin araştırılması hem kuramsal hem de pratik nedenlerle önemlidir.

Üniversitelerin öğrencilerin beklentilerini ve memnuniyetlerini daha çok dikkate alması gerekmektedir çünkü üniversitenin kalitesini orada öğrenim görmekte olan öğrenci kalitesi ve düzeyi belirlemektedir. Dolayısıyla üniversite sınavlarında daha fazla tercih edilebilir olmak için üniversitelerin amacı; öğrenciye kaliteli bir hizmet sunmak ve onu her yönden destekleyecek imkanların sağlanması olmalıdır. Üniversitedeki ihtiyaç ve eksikliklerin belirlenmesinde öncelikle öğrenci görüşlerinin alınması ve yapılacak çalışmaların öğrenci geri bildirimleri dikkate alınarak gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca üniversitelerin, yükseköğretime yeni başlayacak olan öğrencilere yönelik oryantasyon çalışmaları gerçekleştirmesi; bölüm dersleri, akademik kadro, sosyal ve ekonomik imkanlar ile mezuniyet sonrası iş olanakları ile ilgili nitelikli bilgilendirme çalışmalarını yerine getirmesi önerilmektedir.

Bu araştırma Gazi Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan öğrenciler ile yürütülmüştür. Bu alanda çalışma yapmayı düşünen araştırmacılar farklı üniversiteler ve daha büyük örneklemeler üzerinde yeni çalışmalar yürütebilirler.

Araştırmacılar bu araştırmadan farklı olarak yeterli düzeyde eğıtsel ve mesleki rehberlik hizmeti almış öğrenciler üzerinde çalışmalar yaparak niversite ğrencilerinin bölüm/memnuniyet düzeylerini ölçebilirler.

Ayrıca bu araştırmada niversite ğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri ve lisede aldıkları eğıtsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin, bazı değişkenlere (cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, mezun olduğu lise türü, sınıf düzeyi) göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Daha sonra yapılacak araştırmalarda farklı değişkenler göz önünde bulundurularak daha kapsamlı araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Agarwala, T. (2008). Factors influencing career choice of management students in India. *Career Development International*, 13(4), 362-376.
<https://doi.org/10.1108/13620430810880844>
- Akıntuğ, Y.(2012). Grup rehberliği programının ergenlerin mesleki olgunluk düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı 1*,12-21.
- Arslan, F., Bakır, N. ve Gegez, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde memnuniyet oluşturan unsurların saptanması: Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencileri ile bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 38(1), 93-125.
- Ateş, B., Gülbahçe, A. ve Seçer, İ. (2012) .Mesleki grup rehberlik etkinliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Education*, 2(1), 29-98.
- Atli, A. (2012). *Lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin incelenmesi*. (Doktora Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Atli, A. ve Gür, S. (2019). Lise Öğrencilerinin Meslek Tercihleri ve Bu Tercihlerine Etki Eden Faktörler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 32-53.
- Ayas, T., Deniz, M. ve Kağan, M. (2010). Ginzberg ve arkadaşlarının gelişim kuramına dayalı örnek bir mesleki grup rehberliği çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1096-1117.
- Aydemir, L. (2018). Üniversite öğrencilerinin meslek tercihlerini belirleyen faktörlere yönelik bir inceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 713-723.

- Aydın, D. (2007). Grup rehberliğinin lise 1. sınıf öğrencilerinin alan tercihlerinde gerçekçi davranmalarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1),137-155.
- Aydın, S. (1997). *Eğitimde uygulamalı rehberlik*. Ankara: Barış.
- Ayık, Y. Z., Özdemir, A. ve Yavuz, U. (2007). Lise türü ve mezuniyet başarısının kazanılan fakülte ile ilişkisinin veri madenciliği tekniği ile analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 441-454.
- Bacanlı, F. (1995). *Mesleki grup rehberliğinin lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bacanlı, F. (2015). Özellik faktör uyumlu kuramlar. B.Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş* içinde(89-126). Ankara: Pegem Akademi.
- Bacanlı, F., Doğan, H., ve Hamamcı, Z. (2013). İlköğretim ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin mesleki ve eğitsel kararlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 284-299.
- Bal, P. N. (1998). *Ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunun incelenmesi ve mesleki karar verme eğitim programının etkisinin araştırılması*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Balcı, S. (2012). Eğitsel rehberlik. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (82-124). Ankara: Anı.
- Bardick, A. D., Bernes, K. B., Magnusson, K. C. ve Witko, K. D.(2004). Junior high career planning:what students want. *Canadian Journal of Counselling*, 38(2), 104-117 <https://cjc-rcc.ucalgary.ca/article/download/58732/44221/>
- Barutçu Yıldırım, F., Çapa Aydın, Y. ve Yerin Güneri, O. (2015). Üniversite öğrencilerinin memnuniyet düzeyi ve ilişkili değişkenler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 521-533.

- Bilgin, A. (1995). *Grup rehberliğinin ve grupla psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin anne-babalarından bağımsız meslek kararı verme davranışına etkisi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bostancı, H. (2014). *Kariyer farkındalığı geliştirme amaçlı grup rehberliği programının 7. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerine olan etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Boyacı, A., Karacabey, M. ve Bozkuş, K. (2016). Meslek yönelimini ve yükseköğretim kurumlarının seçimini etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(3), 67-77.
- Bozgeyikli, H. (2005). *Mesleki grup rehberliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin meslek kararı vermede kendilerini yetkin görme düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Burgaz B. ve Ekinci C. E. (2007). Öğrencilerin Hacettepe Üniversitesi'nce sunulan hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeyleri. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 71-89.
- Büyükgöze Kavas, A. (2005). Eğitim fakültesi öğrencilerinin aldıkları mesleki rehberlik hizmetleri ve mesleklerini değiştirmek isteme düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 111-122.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çakır, M. A. (2003). *Bir mesleki grup rehberliği programının lise öğrencilerinin mesleki kararsızlık düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çakır, M. A. (2012). Mesleki rehberlik. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (125-156). Ankara: Anı.

- Çakmak, E. K., Çebi, A., ve Kan, A. (2014) E-öğrenme ortamlarına yönelik “Sosyal Bulunuşluk Ölçeği” geliştirme çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 14(2), 755-768.
- Çınar, Ç. (2011). *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında benlik algısının önemi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çivilidağ, A., Günbayı, İ. ve Yörük, T. (2015). Mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin nitel bir analiz: Antalya örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 573-594.
- Çoban, A (2016). Mesleki rehberlik. M. Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*(131-160). Ankara: Anı.
- Demirci, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin bölüm tercihlerinin ve tercih sonuçlarının istatistiki analizler ile incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 2(1), 23-40.
- Dick, T. P. ve Rallis, S.F. (1991). Factors and influences on high school students' career choices. *Journal for Research in Mathematics Education*, 22 (4), 281-292. DOI: 10.2307/749273
- Doğan, H. (2010). *Kariyer karar verme grup rehberliği programının 9.sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlük düzeylerine etkisi.* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ercan, L. (2001). Ergenlik döneminde rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2), 47-58.
- Ferry, N. M. (2006). Factors influencing career choices of adolescents and young adults in rural Pennsylvania. *Journal Of Extension*, 44(3). <https://www.joe.org/joe/2006june/rb7.php>
- Gelibolu, S. (2014). *Üniversite ve yükseköğretim programı tercihinde dikkate alınan faktörlerin incelenmesi.*(Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Gençdoğan, B. ve Onur, M. (2006), Öğretmenlerin rehberlik etkinliklerinin değerlendirilmesi (Erzurum ve Giresun il örneği), *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 47-54.
- Gülbahçe, A. (2007). *Mesleki olgunluk düzeyleri farklı olan öğrencilerin sosyal karşılaştırma ve benlik imgelerinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hamamcı, Z. ve Hamurlu, M. K. (2005). Anne babaların meslek gelişimine yardımcı olmaya yönelik tutumları ve bilgi düzeylerinin çocuklarının mesleki kararsızlıkları ile ilişkisi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 55–69.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kepçeoğlu, M. (2004). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım.
- Kılıç-Atıcı, M., Özyürek, R. (1995). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında kendilerine yardım eden kaynakların belirlenmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(17), 33-42.
- Korkut, F. (2007). Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ilgili düşünceleri ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 187-197.
- Korkut Owen, F. (2008). *Meslek seçimi, önemi ve meslek seçimini etkileyen etmenler*. R. Özyürek (Ed.). *Kariyer yolculuğu* (s. 11-46). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Korkut Owen, F. Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. ve Yılmaz, O. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek rehberliği ve danışmanlığı*. Ankara: Nobel.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2001). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği*. Sayı: 24376.

- Naralan, A. ve Kaleli, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin üniversiteden beklentileri ve bölüm memnuniyeti araştırması: Atatürk Üniversitesi örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Nazlı, S. (2011). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı*. Ankara: Anı.
- Ölçme Seçme ve Yerleştirme Başkanlığı.(2019). *Yks yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal veriler*.<https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/YKS/sayisabilgiler06082019.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Öner Koruklu, N. (2016). Eğitsel rehberlik. M. Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*(87-130). Ankara: Anı.
- Pişkin, M. (2015). Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler. B. Yeşilyaprak.(Ed.). *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya içinde* (44-74). Ankara: Pegem Akademi
- Sarıkaya, T. ve Khorshid, T. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gönül.
- Siyez, D. M. (2015). Gelişimsel yaklaşımlar. B.Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş içinde*(171-217). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin İ., Zoraloğlu Y. R. ve Fırat N. Ş.(2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri, üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), 429-452.
- Şencan H. ve Ordun G. (2000). İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencilerinin üniversiteye giriş sınav tercihleri ile derslerden duydukları memnuniyet ve mesleki yönelimlerine ilişkin göstergeler. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 29, 139-169.

- Tezcan, F. (2018). Üniversite gençliğinin meslek seçimi ve gelecek beklentileri: Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi örneği. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 27-57.
- Turan, Ü. ve Kayıkçı, K. (2019). Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde okul rehberlik hizmetlerinin rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 15-33.
- Yazıcı, H. (2012). Eğitsel ve mesleki rehberlik. G. Can (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde(81-125). Ankara: Pegem Akademi.
- Yerin Güneri, O. (2015). Psikodinamik yaklaşımlar. B.Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş* içinde(135-169). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyaprak, B. (2015). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. Ankara: Nobel.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yüksel Şahin, F. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının okullarında verdikleri psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini değerlendirmeleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 281-298.

EKLER

EK 1. Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi

BÖLÜM SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ANKETİ (BSEFA)

Yönerge: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bölümlerini seçme nedenleri ve bölümlerinden memnuniyet dereceleri ölçülmek istenmektedir. Aşağıda 3 boyut biçiminde ele alınan maddeleri kendinize uygunluk derecesine göre işaretleyiniz. Katkınız için teşekkürler.

A. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Cinsiyet : Kadın ( ) Erkek ( )

Üniversite :

Bölüm :

Sınıf Düzeyi :

Üniversite sınavına kaç defa girdiniz? :

Bölümünüz kaçınıcı tercihinizdi?:

Mezun Olduğu Lise Türü : Genel Lise ( ) Meslek Lisesi ( ) Anadolu/Fen Lisesi ( )

Anne Eğitim Düzeyi : Okur-yazar ( ) İlköğretim ( ) Orta Öğretim ( ) Yüksek Öğretim

Baba Eğitim Düzeyi : Okur-yazar ( ) İlköğretim ( ) Orta Öğretim ( ) Yüksek Öğretim

Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yer : Köy ( ) İlçe ( ) İl ( )

B. NEDEN BU BÖLÜMÜ SEÇTİNİZ? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1. ( ) Mesleğe olan ilgim nedeniyle.
2. ( ) Mesleğe olan yeteneğim nedeniyle.
3. ( ) Çocukluk hayalim olması nedeniyle.
4. ( ) Geçmişte bu alanda çalışan kişilerden etkilenmem nedeniyle.

5. ( ) Bu alanın benim kişilik özelliklerime uygun olduğunu düşünmem nedeniyle.
6. ( ) Üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi nedeniyle.
7. ( ) Cinsiyetime uygun bir alan olması nedeniyle.
8. ( ) Bu üniversitenin ailemle yaşadığım yere yakın olması nedeniyle.
9. ( ) Bu şehirde yaşamamanın cazip gelmesi nedeniyle.
10. ( ) Anne/babamın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
11. ( ) Diğer akrabalarımın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
12. ( ) Aile dostlarımızın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
13. ( ) Arkadaşlarımın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
14. ( ) Okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmenimin yönlendirmesi nedeniyle.
15. ( ) Öğretmenlerimin yönlendirmesi nedeniyle.
16. ( ) Prestijli bir meslek olması nedeniyle.
17. ( ) İyi bir kazanç sağlayabileceğini düşünmem nedeniyle.
18. ( ) Gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması nedeniyle.
19. ( ) Lisedeki alan tercihim nedeniyle.
20. ( ) İş bulma olanağının yüksek olması nedeniyle.
21. ( ) Meslekte yükselme olanaklarının fazla olması nedeniyle.
22. ( ) Alanın kendimi geliştirmeme olanak tanıması nedeniyle.
23. ( ) Üniversitenin eğitsel, sosyal ve kültürel olanakları nedeniyle.
24. ( ) Üniversitenin popülerliği nedeniyle.
25. ( ) Üniversite sınavına girdiğim sene sınavın zor olması nedeniyle.
26. ( ) Sırf üniversite mezunu olmak istemem nedeniyle.

( ) Diğer (Lütfen açıklayın):

.....

.....

.....

C. ÜNİVERSİTENİZDEN/BÖLÜMÜNÜZDEN MEMNUNİYET DÜZEYİNİZ

	Memnun Değilim	Kısmen Memnunum	Memnunum
Bu bölümde okumaktan			
Öğretim görevlilerinin yeterliklerinden			
Ders programının içeriğinden			
Derslerin günlere dağılımından			
Bölümün sağladığı iş olanaklarından			
Bu üniversitede okumaktan			
Üniversitenin fiziksel (derslik, laboratuvar vb) olanaklarından			
Üniversitenin, sosyal ve kültürel olanaklarından			

Fırsat verilse hala aynı şehir, bölüm ve üniversitede olmayı ister miydiniz?

Evet ( )

Hayır ( )

*** Yanıtınız “Hayır” ise hangi bölüm ve üniversitede okumak istediğinizi lütfen belirtiniz.

.....

EK 2. Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik çalışmalarını lme Anketi

LİSELERDEKİ EĞİTSEL VE MESLEKİ REHBERLİK ÇALIŞMALARINI ÖLÇME ANKETİ

Aşağıda, eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir cümleyi dikkatle okuyup, lisede rehberlik öğretmeninizin gerçekleőtirmiő olduğu çalışmaları değerlendiriniz. Tercihinizi seçeneğin altındaki parantezin iine (X) iőareti koyarak belirtiniz. Okuduğunuz her bir cümle için tek bir iőaretleme yapınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

Dilara BAHADIRHAN

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Okul rehber öğretmenimiz lise 9. sınıfın eğitim-öğretim yılı başında rehberlik ve psikolojik danışma servisinin tanıtımını yaptı.	( )	( )	( )	( )
2. Okul rehber öğretmenimiz lise 9. sınıfın eğitim-öğretim yılı başında okula uyum çalışmaları gerçekleştirdi.	( )	( )	( )	( )
3. Okul rehber öğretmenimiz Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) alanında özel bilgi ve beceri gerektiren grup rehberliği etkinliklerini uyguladı.	( )	( )	( )	( )
4. Okul rehber öğretmenimiz rehberlik panosunu, rehberlik hizmetlerinin yaygınlaşması için etkin kullandı.	( )	( )	( )	( )
5. Okul rehber öğretmenimiz okulumuzun web sayfasını, rehberlik hizmetlerinin yaygınlaşması amacıyla etkin olarak kullandı.	( )	( )	( )	( )
6. Okul rehber öğretmenimiz okul dergisinde rehberlik alanıyla ilgili bizlere yardımcı olacak yazılar ele aldı, paylaşımlarda bulundu.	( )	( )	( )	( )
7. Üst eğitim kurumlarına geçiş, sınav sistemleri gibi mesleki rehberlik konularında okul rehber öğretmenimiz öğrencileri bilgilendirme çalışmaları düzenledi.	( )	( )	( )	( )
8. Üst eğitim kurumlarına geçiş, sınav sistemleri gibi mesleki rehberlik konularında okul rehber öğretmenimiz velileri bilgilendirme çalışmaları düzenledi.	( )	( )	( )	( )
9. Meslekler, çalışma koşulları, aylık gelir gibi meslek değerleri konusunda okul rehber öğretmenimiz öğrencileri bilgilendirdi.	( )	( )	( )	( )
10. Meslekler, çalışma koşulları, aylık gelir gibi meslek değerleri konusunda okul rehber öğretmenimiz velileri bilgilendirdi.	( )	( )	( )	( )
11. Okul rehber öğretmenimiz farklı kurum ve kişilerle işbirliği yaparak öğrencilere yönelik seminer, söyleşi, konferans çalışmaları düzenledi.	( )	( )	( )	( )
12. Okul rehber öğretmenimiz farklı kurum ve kişilerle işbirliği yaparak velilere yönelik seminer, söyleşi, konferans çalışmaları düzenledi.	( )	( )	( )	( )

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
13. Okul rehber öğretmenimiz, sınıf rehber öğretmenimizin işbirliği ile öğrenme stillerimizi tanımamıza destek oldu.	( )	( )	( )	( )
14. Okul rehber öğretmenimiz, ihtiyaçlarımız doğrultusunda ölçek ve envanterlerin sınıf/şube öğretmenince uygulanmasını sağladı.	( )	( )	( )	( )
15. Okul rehber öğretmenimiz, ihtiyaçlarımız doğrultusunda uygulanan ölçek ve envanter sonuçlarının paylaşılmasını ve ayrıntılı değerlendirmesinin yapılmasını sağladı.	( )	( )	( )	( )
16. Okul rehber öğretmenimiz teknoloji bağımlılığı (internet, telefon, bilgisayar oyunları, televizyon vb.) konusunda farkındalık kazandırdı ve önleyici çalışmalar yaptı. Gerektiğinde öğrenciyi sağlık kurumlarına yönlendirdi.	( )	( )	( )	( )
17. Okul rehber öğretmenimiz rehberlik ve yönlendirme dersinin işlenişinde şube öğretmenlerine iş birliği ve desteği sağladı.	( )	( )	( )	( )
18. Okul rehber öğretmenimiz kariyer planlama kapsamında öğrencilere iş arama ve iş başvurusu yapabilme becerilerini kazandırma çalışmaları yaptı.	( )	( )	( )	( )
19. Okul rehber öğretmenimiz akademik başarılarımızın artırılması için amaç belirleme, zamanı etkin kullanma ve verimli ders çalışma gibi becerileri kazandırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirdi.	( )	( )	( )	( )
20. Okul rehber öğretmenimiz mesleki rehberlik alanıyla ilgili aile eğitim programları uyguladı.	( )	( )	( )	( )
21. Okul rehber öğretmenimiz sınav kaygısının azaltılmasına yönelik müdahale programlarını uyguladı.	( )	( )	( )	( )
22. Okul rehber öğretmenimiz sürekli devamsızlık yapan öğrencilere yönelik alanı ile ilgili önlemleri aldı ve rehberlik hizmetlerini sundu.	( )	( )	( )	( )
23. Okul rehber öğretmenimiz farklı kurum ve kişilerle işbirliği yaparak öğrencilere yönelik meslek tanıtımı amaçlı geziler düzenledi.	( )	( )	( )	( )
24. ÖSYS tercihlerimde okul rehber öğretmenim yardımcı oldu.	( )	( )	( )	( )
25. Okul rehber öğretmenimiz sınav kaygısına yönelik çalışmalar <u>gerçekleştirmed</u> i.	( )	( )	( )	( )

EK 3. Anket Uygulama İzni

Dilara Bahadırhan <dilosenn3@gmail.com> 22 Oca 2018 13:48 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: fidan.korkut ▾
Sayın Fidan Korkut-Owen

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Felsefe Grubu Öğretmenliği bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda "Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi" çalışmanızdan yararlanmak istiyorum. Ölçeğinizi kullanmamda bir sakınca var mıdır izninizi alabilir miyim? Eğer izniniz olursa anket formunu benimle paylaşabilir misiniz?

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim İyi çalışmalar...

Fidan KORKUT <fidan.korkut@es.bau.edu.tr> 22 Oca 2018 16:57 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾
Merhaba Dilara

O anketi sonradan biraz daha kısa hale getirdim. Makaledeki bilgilerden farklı olması ondan. Ayrıca o çalışmada bölümden memnuniyete de bakmıştık.

Anladığım kadarıyla bölüm seçme nedenlerini ortaya çıkartmaya çalışıyorsun. O zaman yolladığım hali daha çok işine yarayacaktır. Maddelerin dört kısımda ele alındığını fark edeceksin. İlk kısım bireysel, sonra sosyal, sistemik ve şans etmenlerini gösteriyor.

Adını eposta adresinden çıkarttm. Aklında olsun epostanın altına adını da yazmanda fayda var:)
Kolaylıklar dilerim
Fidan Korkut Owen

Dilara Bahadırhan <dilosenn3@gmail.com> 22 Oca 2018 Pzt 18:59 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: Fidan ▾

Hakınızın hocam teşekkür ederim. Evet makaledeki çalışmada bölüm memnuniyetini de ölçmüştünüz. Ben aynı formda olduğunu düşünmüştüm. Memnuniyet anketini de eğer sizin için uyguna kullanabilir miyim? Meslek seçimi ve mesleki karar üzerine çalışıyorum.

İyi çalışmalar
Dilara Bahadırhan

22 Oca 2018 15:57 tarihinde "Fidan KORKUT" <fidan.korkut@es.bau.edu.tr> yazdı:
***

Eklenti yüklemenizi

Fidan KORKUT <fidan.korkut@es.bau.edu.tr> 23 Oca 2018 02:01 ☆ ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾
Merhaba Dilara

O zaman sana anketin eski halini de iletiyorum. Oradan memnuniyetle ilgili kısımdan yararlanabilirsiniz.
Kolaylıklar dilerim
FKO

[İleti kısaltıldı] [Tüm iletiyi görüntüle](#)

EK 4. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 09.12.2019-E.155581

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Ah Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Dilara BAHADIRHAN'ın, Dr.Öğr.Üyesi Hatice ŞİNGİR'in danışmanlığında yürüttüğü "*Liselerdeki Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Faaliyetlerinin Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetine Etkisi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun 16.10.2019 tarih ve 10 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2019-384

Ek: 1 Liste

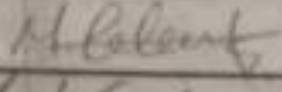
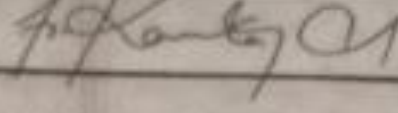
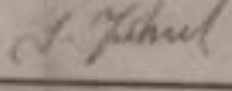
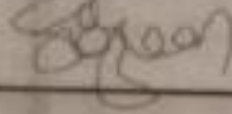
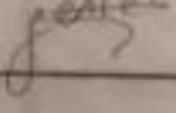

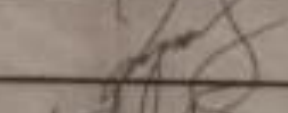
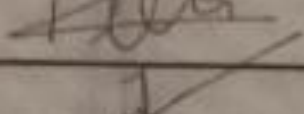
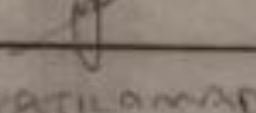
Ankara
Telef: (312) 202 20 57 - 6 (312) 202 20 56
Faks: 0 (312) 202 28 06
İnternet Adresi: <http://enku.kurumseyon.gazi.edu.tr>

Bilgi için: Üsengül BOŞNAK
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No: 03122022666

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU
KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 16/10/2019

TOPLANTI SAYISI : 10

ADI-SOYADI	İMZA
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN Başkan	
Doç. Dr. İsmail KARAKAYA Başkan Yrd.	
Prof. Dr. Galip YÜKSEL	KATILAMADI
Prof. Dr. İsmet YÜKSEL	
Prof. Dr. Seçil ÖZKAN	
Prof. Dr. Cevriye TEMEL GENCER	
Prof. Dr. C. Haluk BODUR	KATILAMADI
Prof. Dr. İbrahim DOĞAN	KATILAMADI
Prof. Dr. Aymelek GÖNENÇ	
Doç. Dr. Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç. Dr. Nihan KAFA	
Doç. Dr. İlyas OKUR	
Doç. Dr. Necdet KARASU	KATILAMADI

EK 5. 2019 YKS Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları

	YKS'ye Başvuran Aday Sayısı	Yerleşen			
		Lisans	Önlisans	A.Ö.F.	Toplam
Son Sınıf Düzeyinde	983.701	174.945	105.198	16.153	296.296
Önceki Yıllarda Yerleşmemiş	916.601	181.879	166.478	64.101	412.458
Daha Önce Yerleşmiş	374.795	26.930	42.345	35.160	104.435
Bir Yükseköğretim Programını Bitirmiş	205.633	22.631	23.950	24.460	71.041
Yükseköğretimden Kaydı Silinmiş	47.301	3.202	5.903	10.841	19.946
Toplam	2.528.031	409.587	343.874	150.715	904.176

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..